

VALVONTASUUNNITELMA 2020-2024, PÄIVITYS VUODELLE 2021

Sisällys

1 JOHDANTO.....	4
2 Toimintaympäristön muutokset.....	4
2.1 Vantaan kaupungin organisaatiouudistus.....	4
2.2 Maakunta- ja aluehallinnon uudistus.....	4
2.3 Valtakunnalliset tietojärjestelmät.....	4
2.3.1 VATI.....	4
2.3.2 VYHA.....	4
2.3.3. ELVI ja ELTE.....	5
3 Ympäristöterveydenhuollon valvonnan teema 2020-2024: Yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö.....	5
3.1 Arviointi- ja ohjauskäynnit.....	5
3.2 Viranomaisyhteistyö.....	5
3.3 Yhteistyö toimijoiden kanssa.....	5
3.4 Varautuminen.....	5
4 VANTAAN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTAYKSIKKÖ.....	6
4.1 Toimialue.....	6
4.2 Valvonnan henkilöresurssit.....	6
4.3 Koulutus.....	7
4.4 Kohde- ja päätösrekisterit ja sähköinen tiedonkeruu.....	7
4.5 Laatu.....	7
4.6 Viestintä.....	7
5 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTA.....	8
5.1. Riskinarviointi.....	8
5.2 Tarkastuksen sisältö, tarkastustiheys ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika.....	8
5.3 Valvonnan maksullisuus.....	9
5.4 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen.....	9
6 HÄIRIÖTILANTEISIIN VARAUTUMINEN.....	9
7 RAPORTOINTI JA VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	10
8 TERVEYDENSUOJELUVALVONTA.....	12
8.1 Kunnan terveydensuojelutehtävät.....	12
8.2 Huoneistot.....	12
8.3 Koulujen ja päiväkotien valvonta.....	12
8.4 Sosiaalialan laitosten valvonta.....	13
8.5 Talousvesi.....	13
8.6 Uimarannat.....	13
8.7 Kylpylät, uimahallit ja vastaavat.....	14
8.8 Yleisötilaisuuksien valvonta.....	14
8.9 Valvonnan painopistealueet.....	14
8.10 Valvontahankkeet.....	15
8.11 Terveystietäpäilyyn perustuva asuntojen ja oleskelutilojen valvonta.....	15
8.12 Lausunnot.....	16
8.13 Tarkastusten sisältö, tarkastustiheys ja -aika.....	16
9 TUPAKKALAIN JA NIKOTIINIKORVAUSVALMISTEIDEN VALVONTA.....	18
9.1 Tupakkatuotteiden ja nikotiinilainestien vähittäismyynti.....	18
9.2 Tupakkatuotteiden ja nikotiinilainestien tukkumyynti.....	19
9.3 Tupakkalain alusten tuotteiden valvonta ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvonta.....	19
9.4 Tupakointikiellon ja -rajoitusten valvonta.....	20
9.4.1 Tupakointitilat.....	20
9.4.2 Tupakointikiellot asuntoyhteisössä.....	21
9.5 Tupakkalain valvonnan painopisteet.....	21
9.6 Valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset.....	22
10 ELINTARVIKEVALVONTA.....	23
10.1 Valvontaviranomaisen tehtävät.....	23
10.2 Tarkastusten sisältö.....	23
10.3 Elintarvikevalvonnan toteutus ja kohdentaminen.....	24
10.4 Elintarvikkeiden tarjoilu.....	25
10.5 Elintarvikkeiden myynti.....	26
10.6 Laitokset, varastot, valmistus ja kuljetus.....	27

10.7 Alkutuotannon valvonta.....	30
10.8 Vientivalvonta.....	31
10.9 Ensisaapumisvalvonta kunnan sisämarkkinavalvonaksi (eläinperäisten elintarvikkeiden maahantuonti sisämarkkinoilta)	31
10.10 Takaisinvedot ja RASFF-ilmoitukset	32
10.11 Pakkausmerkinnät.....	32
10.12 Kontaktimateriaalit	33
10.13 Ravintolisät	33
10.14 Näytteenotto	34
10.14.1 Projektit ja tasokartoitukset.....	34
10.14.2 Omavalvonnan toimivuuden arviointi	35
10.14.3 Näytteenotto ruokamyrkytyspäilyissä ja valituksissa	35
10.15 Valvontaprojektit	35
10.16 Valvonnan painopistealueet	36
11 ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA	38
11.1 Taustaa	38
11.2 Tehtävänjako kaupungineläinlääkärien välillä.....	38
11.3 Täydennyskoulutussuunnitelma.....	38
11.4 Tietojärjestelmäkuvaus	38
11.5 Viestintä	38
11.6 Painopistealueet	39
11.7 Eläinten terveydenhoito.....	39
11.7.1 Vantaan ympäristölautakunnan vahvistamat klinikkamaksut.....	39
11.7.2 Eläintenpitopaikat	39
11.7.3 Eläinlääkintäpalvelut virka-aikana.....	39
11.7.4 Eläinlääkintäpalvelut päivystysaikana.....	40
11.7.5 Yksityinen eläinlääkintäpalvelujen tarjonta	40
11.7.6 Tuotantoeläinten terveydenhuolto.....	41
11.8 Eläinten terveyden valvonta.....	41
11.8.1 Eläntätautivalmius.....	41
11.8.2 Eläntätautitapaus	41
11.8.3 Eläinten ja ihmisten välillä tarttuvat taudit.....	41
11.8.4 Varosuunnitelmien laadinta ja ylläpito.....	41
11.8.5 Valmiuskoulutus.....	41
11.8.6 Ilmoitusmenettelyt eläinlääkintä- ja terveydenhuoltoon	41
11.8.7 Terveysvalvontaohjelmat, kirjanpito	42
11.8.8 Eläntätautikartoitukset	42
11.8.9 Vesiviljely	42
11.8.10 Kyyhkyslakat.....	42
11.8.11 Muu tautivalvonta ja näytteenotto	42
11.8.12 Keinollinen lisääntyminen.....	42
11.8.13 Sivutuotevalvonta.....	42
11.8.14 Tuonti- ja vientivalvonta	42
11.9 Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	43
11.9.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus.....	43
11.9.2 Ilmoituksenvaraisten ja laajamittaisen toiminnan tarkastus	44
11.9.3 Epäkohtailmoitukset tukivalvontaan	44
11.9.4 Määräysten seuranta.....	44
11.9.5 Yhteistyötahot.....	44
11.10 Eläinten lääkinnän valvonta.....	45
11.11 Laatu.....	45
11.11.1 Valitusten käsittely	45
11.12 Raportointi.....	45
11.13 Eläinlääkintähuollon resurssitarvekartoitus	46
Liite 1.....	48

1 JOHDANTO

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa määritetään yhteiset periaatteet valvonnalle. Yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa laadittaessa kantavana ajatuksena on ollut tunnistaa ohjelmakauden haasteet ja tavoitteet. Ohjelmassa otetaan huomioon muun muassa hallitusohjelman sekä ministeriöiden ja keskusviranomaisten asettamat ympäristöterveydenhuoltoa koskevat linjaukset ja strategiset tavoitteet. Valtakunnalliset valvontaohjelmat ohjaavat kunnallisten valvontayksiköiden omien valvontasuunnitelmien sisältöä.

Edellisen valvontaohjelmakauden 2015–2019 teemana oli valvonnan vaikuttavuus. Valvonnan vaikuttavuutta on tärkeää edistää jatkuvasti muun muassa valvonnan riskiperusteisuudella ja valvonnan tehokkaalla kohdentamisella. Ohjelmakauden 2020–2024 teemana on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon kaikki ympäristöterveydenhuollon osa-alueet valtakunnallisten ohjelmien mukaisesti paikalliset tarpeet huomioiden. Eläinlääkintähuoltolain osalta kuntien on otettava lisäksi huomioon myös alueellinen suunnitelma.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö edellyttää kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET

2.1 Vantaan kaupungin organisaatiouudistus

Vantaan kaupungin uusi organisaatorakenne tuli voimaan vuoden 2020 alusta. Ympäristöterveydenhuolto on toiminut pitkään maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalla samalla tulosalueella ympäristönsuojelun kanssa. Jatkossa toimialana on kaupunkiympäristö. Ympäristökeskus, rakennusvalvonta ja kaupunkisuunnittelu muodostavat yhdessä kaupunkirakenne ja ympäristö -palvelualueen. Toistaiseksi ympäristökeskuksen tehtävät pysyvät ennallaan. Lautakuntarakenne muuttuu vuoden 2021 aikana, minkä jälkeen ympäristöterveydenhuollon asioita käsitellään sekä kaupunkiympäristölautakunnassa että sen alaisessa jaostossa.

2.2 Maakunta- ja aluehallinnon uudistus

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä maakuntauudistuksen kaatumisen myötä myös muut uudistukseen liittyvät lakimuutokset kaatuivat. Maakuntauudistuksen valmistelu kuitenkin lisäsi alueellista yhteistyötä, ja valmistelumateriaalia voidaan hyödyntää jatkossa valvonnan yhdenmukaistamisessa ja yhteistyön kehittämisessä. Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa todettiin, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa koetaan sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille. Tähän liittyen selvitettiin ympäristöterveydenhuollon järjestäminen osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Selvityksen tuloksen todettiin, että ympäristöterveydenhuolto ei tässä vaiheessa siirry maakuntaan. Vantaan ympäristöterveydenhuolto on jatkossakin mukana mahdollisiin muutoksiin liittyvissä selvitystyöissä asian vaatimassa laajuudessa.

2.3 Valtakunnalliset tietojärjestelmät

2.3.1 VATI

Vuoden 2019 alussa ympäristöterveydenhuollon keskitetty tietojärjestelmä KUTI/YHTI korvautui ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmällä eli VATI:lla. VATI:ssa on hyödynnetty aiempien järjestelmien tietovarastoja (kohde- ja valvontatietoja) sekä ominaisuuksia kuten esim. analyysitiedonsiirtopalvelua. VATI:n reaaliaikainen käyttöliittymä hyödyntää valvonnan riskiperusteisuuden vaatimusta sekä toimii päivittäisen valvontatyön työkaluna. Järjestelmä toimii jatkossa toiminnanohjaus-, valvontatoimi- ja raportointiratkaisuna ympäristöterveydenhuollon yksiköiden ja keskusvirastojen välillä.

Uuden tietojärjestelmän käyttöönotto vaikuttaa valvontayksiköiden toimintaan valvontasuunnitelmakauden aikana. VATI-järjestelmä kaipaakin vielä kehittämistä, jotta se palvelee ympäristöterveydenhuollon valvontatyötä. Kehitystyö vie osan valvontaresursseista, mikä täytyy huomioida valvontatyön suunnittelussa.

2.3.2 VYHA

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän eli VYHA:n avulla hallinnoidaan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietoja. Järjestelmää käytetään valvontaa ja valvontayksikköä koskevien tietojen keräämiseen. Näitä ovat mm. henkilöresurssit, valvontasuunnitelma ja sen toteuman sanallinen arviointi. Kunnallisten valvontayksiköiden on pidettävä tiedot ajan tasalla ja edistettävä omaa raportointiaan, jotta yksiköt voivat osoittaa oman toiminnan vaikuttavuutta, riskiperusteisuutta ja tuloksellisuutta.

2.3.3. ELVI ja ELTE

ELVI eli eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä sisältää aluehallintovirastojen toteuttaman eläinsuojelun otantavalvonnan maatiloilla. Lisäksi järjestelmä sisältää eläinsuojelun kuljetustarkastukset, joista vastaavat aluehallintovirastot ja tarkastuseläinlääkärit. Kunnallisten valvontayksiköiden vastuulla olevia eläinsuojelutarkastuksia varten on suunnitteilla tietojärjestelmän rakentamisen aloittaminen. ELTE eli eläinten terveyden hallinnan tietojärjestelmä on toteutusvaiheessa. Järjestelmä tulee käyttöön asteittain vuosien 2020–2023 välillä. ELTE:ssä tulee olemaan osiot eläintautitapausten ja -epidemioiden hallintaan, eläintautien terveysvalvontaan (esim. salmonellavalvonta), eläinten lääkitsemisen valvontaan sekä mikrobilääkkeiden käytön tiedonkeruuseen. Toistaiseksi on avoinna, missä laajuudessa kuntien eläintautivalvontaviranomaiset tulevat käyttämään ELTE:ä.

3 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONNAN TEEMA 2020-2024: YHDENMUKAINEN VALVONTA JA YHTEISTYÖ

Ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä voidaan edistää seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

- arviointi- ja ohjauskäynnit
- viranomaisyhteistyö
- yhteistyö toimijoiden kanssa
- varautuminen

Toimialakohtaiset painopisteet kuvataan erikseen terveydensuojelun, tupakkalain valvonnan, elintarvikevalvonnan ja eläinlääkintähuollon suunnitelmissa.

3.1 Arviointi- ja ohjauskäynnit

Aluehallintovirasto tekee kunnallisiin valvontayksiköihin arviointi- ja ohjauskäyntejä. Vantaan elintarvikevalvontaa arvioitiin vuonna 2017. Vantaa osallistuu jatkossakin arviointikäynteihin, mikäli ne kohdistuvat Vantaan valvontayksikköön.

3.2 Viranomaisyhteistyö

Hallintolain (10 §) mukaan viranomaisten on autettava toisiaan sekä pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Ympäristöterveydenhuollon tehtävät edellyttävät jatkuvaa vuoropuhelua ja yhteistyötä eri viranomaisten kanssa. Yhteistyötä on tehtävä niin varautumisen kuin toimijoiden valvonnan (luvat, ilmoitukset ja muu valvonta) yhteydessä.

Vantaan ympäristöterveydenhuolto tekee säännöllistä yhteistyötä kaupungin sisällä mm. ympäristönsuojelun, tartuntatautiyksikön, rakennusvalvonnan, työsuojelun, sivistys- ja sosiaalitoimen, varhaiskasvatuksen ja tilakeskuksen kanssa. Yhteistyötä tehdään myös poliisin, pelastuslaitoksen ja viime aikoina myös verohallinnon kanssa. Yhteistyötä Uudenmaan ympäristöterveydenhuollon välillä on lisätty maakuntavalmistelun yhteydessä ja tätä tiiviimpää yhteistyötä on tarkoitus jatkaa edelleen. Tavoitteena on yhdenmukaistaa alueen valvontatapoja.

3.3 Yhteistyö toimijoiden kanssa

Ympäristöterveydenhuollon lakien noudattaminen edellyttää toimijoilta paljon osaamista. Viranomaisten on neuvottava, ohjattava ja ohjeistettava toimijoita mm. lainsäädäntöön ja sen tulkintaan liittyvissä asioissa. On suotavaa antaa toimijoille vaikuttamismahdollisuuksia aina silloin kuin se on mahdollista.

Ympäristöterveydenhuollolta puuttuu valtakunnallisesti yhteinen alusta, jonka avulla uusien asioiden ja muutosten viestiminen toimijoille olisi vaivatonta. Vantaalla on tarkoitus ottaa käyttöön uusia viestintäkanavia perinteisten viestinnän tapojen lisäksi. Lisäksi osallistutaan toimijoille järjestettäviin koulutuksiin luennoitsijoina ja tarvittaessa voidaan järjestää myös kohdennettua koulutusta/keskustelutilaisuuksia tietyille toimijaryhmille.

Ympäristöterveydenhuollon on vahvistettava yhteistyötä niiden toimijoiden kanssa, joilla on velvollisuus varautua ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteisiin¹ (EL 46 §, EtL 43 §, TsL 8 §). Vantaalla tiivistä yhteistyötä on tehty erityisesti talousvesitoimijoiden kanssa.

3.4 Varautuminen

Terveydensuojelu- ja elintarvikevalvontaviranomaisella on lainsäädännön perusteella velvollisuus toimia epäiltäessä terveyshaittaa ja vastaavasti eläintautiviranomaisella epäiltäessä vastustettavaa eläintautia. Kuntien valmiussuunnitelmissa on oltava myös kunnan ympäristöterveydenhuollon toimialan valmiussuunnitelmaosa, jossa kuvataan mm. yhteydet valvontayksikön ja kunnan välillä, yhteyshenkilö/asiantuntija kunnan johtokeskukseen, sisäinen

tiedonkulku ja poikkihallinnollinen yhteistoiminta. Ympäristöterveydenhuollolla on oma häiriötilannesuunnitelma, mutta toistaiseksi yksikön toiminta on integroitu heikosti kaupungin suunnitelmaan ja muuhun varautumiseen. Suunnitelmakauden tavoitteena on edistää ympäristöterveydenhuollon huomioimista kaupungin varautumisessa. Ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteisiin varautumisesta on kerrottu tarkemmin kappaleessa 6.

4 VANTAAN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTAYKSIKKÖ

4.1 Toimialue

Vantaan ympäristöterveydenhuollon valvonnan toimialueena on Vantaa, asukkaita Vantaalla on noin 235 000.

Valtioneuvoston periaatepäättös ympäristöterveydenhuollon seudullistamisesta edellyttää, että yksikön tulee olla henkilöstömäärältään riittävän suuri, vähintään 10 henkilötyövuotta. Vantaa täyttää tämän vaatimuksen, koska henkilöstöä on yhteensä 21.

4.2 Valvonnan henkilöresurssit

Vantaan ympäristöterveydenhuollossa työskentelee yhteensä 21 henkilöä ja he työskentelevät kolmessa tiimissä (elintarvike turvallisuus, terveydensuojelu ja eläinlääkintähuolto). Terveysuojelutarkastajia on 9, elintarvike tarkastajia 3, terveysinsinöörejä 3, kaupungineläinlääkäreitä 4, yksi valvontaeläinlääkäri ja eläintenhoitaja. Lisäksi on käytettävissä talous- ja hallintopalveluiden tukitoimintoja 1,5 henkilötyövuotta mm. erilaisiin toimistotehtäviin. Kaupungin eläinlääkärinvastaanoton päivystystyöhön on vakituisten viranhaltijoiden lisäksi hankittu ulkopuolisia päivystyseläinlääkäreitä ja eläintenhoitajia. Päivystystyöhön osallistuvat ulkopuoliset työntekijät ja talous- ja hallintopalveluiden henkilöstö eivät sisälly alla oleviin resursseihin. Ympäristöterveydenhuollon resurssien jakautuminen on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Ympäristöterveydenhuollon resurssien jakautuminen

Toimiala	Kokonaistyöpanos (htv)	Suunnitelmallinen valvonta (htv)
Elintarvikevalvonta	10,30	3,00
Terveysuojeluvalvonta	6,00	1,00
Tupakkavalvonta (sis. nikotiini valmisteiden valvonnan)	0,90	0,30
Eläinlääkintähuolto	2,80	0,10
Ympäristöterveydenhuollon johtaminen	1,00	0
Yhteensä	21,00	4,30

Kokonaistyöpanos ei ole kokonaan käytettävissä valvontatehtäviin, koska osa henkilöstöresursseista kuluu mm. erilaisten uudistusten valmisteluun, valtakunnallisten tieto- ja tarkastusjärjestelmien käyttöön ja kehitystyöhön sekä kouluttautumiseen (VATI). Toiminnan kehittäminen (laatu järjestelmä, tiimikokoukset), suunnitelmien laatiminen, seuranta, raportointi ja koulutus vievät myös osan kokonaisresursseista. Lisäksi noin 1 htv kuluu hallinnollisten tehtävien suorittamiseen.

Taulukossa esitettyyn suunnitelmalliseen valvontaan on otettu huomioon vain suunnitelmallisiin tarkastuksiin käytetty aika. Näiden ulkopuolelle jäävät yllä mainittujen lisäksi mm.

- toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta ja ohjaus
- valitusten ja valvontapyyntöjen käsittelyt
- ilmoitusten ja lupahakemusten käsittely
- terveydensuojelulain mukaiset terveyshaittaepäilyt mm. asunnontarkastukset
- ruokamyrkytys- ja talousvesiepidemiaepäilyjen selvittäminen ja muut erityistilanteet
- häiriötilannesuunnitelmien laatiminen ja yhteensovittaminen mm. kuntien valmiussuunnitelmien kanssa sekä häiriötilanteiden harjoittelu
- toimiminen ympäristöterveydenhuollon asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana (esim. toimijoille suunnatut koulutukset ja informaatio-ohjaus)
- sidosryhmäyhteistyö ja lausunnot muille viranomaisille
- toiminnan kehittäminen

4.3 Koulutus

Henkilöstö osallistuu valtakunnallisiin ja alueellisiin koulutustilaisuuksiin ja tehtäväkohtaisiin koulutuksiin, jotka koskevat elintarvikevalvontaa, tupakkavalvontaa, eläinlääkintähuoltoa, asumisterveyttä sekä muuta terveydensuojelua kuten talous- ja uimavesiasioita. Lisäksi osallistutaan työyksikön kehittämiseen, työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen liittyviin koulutuksiin ja työnohjaukseen.

Koulutuksiin osallistuminen suunnitellaan työyksikön ja viranhaltijoiden tarpeiden mukaan, joten esimerkiksi muutokset tehtävänkuvissa ja lainsäädäntömuutokset huomioidaan. Koulutussuunnitelma laaditaan Vantaan kaupungin henkilöstökeskuksen ohjeiden mukaisesti. Henkilöstöä kannustetaan koulutuksiin osallistumiseen ja muuhun pätevyyden ylläpitämiseen. Koulutustarjontaa seurataan aktiivisesti. Koulutuksiin osallistujat sovitaan tiimipalavereissa ja lisäksi esimies arvioi koulutuksen tarpeen. Koulutusten jälkeen koulutuksen anti esitellään muille tiimipalavereissa.

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto järjestävät paljon ilmaisia koulutuksia ja työnohjauspäiviä, joihin on pyritty osallistumaan. Lisäksi osallistutaan mahdollisuuksien mukaan mm. EU:n tarjoamaan koulutukseen. Viime vuosina on saatu kasvatettua koulutusbudjettia, joka on mahdollistanut osallistumisen myös arvokkaampiin koulutuksiin/koulutuskokonaisuuksiin. Vuosittain koulutuksiin on käytetty yhteensä 70–110 htpv.

4.4 Kohde- ja päätösrekisterit ja sähköinen tiedonkeruu

Vuoden 2019 alussa otettiin elintarvikevalvonnan, terveydensuojelun ja tupakkavalvonnan käyttöön valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus ja tietojenhallintajärjestelmä VATI. Kunnan valvontayksikön syöttämät kohde- ja suorit tiedot ovat heti keskusviranomaisen käytettävissä. Tarkoitus on vähentää erillisen raportoinnin tarvetta. Aiemmin koko yksikön käytössä ollut Digian Tarkastaja-järjestelmä on edelleen aktiivikäytössä eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan kohde- ja suoriterekisterinä. Lisäksi Tarkastajasta haetaan edelleen koko ympäristöterveydenhuollon valvontaan liittyviä aiempia tietoja, mm. tarkastuspöytäkirjoja, toimijoiden yhteystietoja jne.

VATI:sta on tarkoitus saada erilaisia tilastoja toiminnan suunnittelun, seurannan ja raportoinnin tueksi, mutta tältä osin järjestelmän kehitystyö on vielä kesken. Raportoinnin lisätyövälineenä käytetään ns. VYHA-järjestelmää (ympäristöterveydenhuollon valvontayksikötietojen hallintajärjestelmä), johon raportoidaan suunnitellut/toteutuneet henkilöresurssit, valvontasuunnitelma ja valvonnan toteuman sanallinen arviointi.

Uuteen järjestelmään (VATI) siirtyminen on vaatinut ja vaatii edelleen resursseja. Järjestelmän muutoksiin liittyy uusien toimintatapojen harjoittelua, omaksumista ja koulutusta. VATI:a korjataan ja kehitetään jatkuvasti, mikä vie resursseja muulta valvontatyöltä.

Vantaan kaupungilla on käytössä asian- ja asiakirjanhallinnan sähköiseen tallennusjärjestelmään (ASTA). Lautakunnan ja viranhaltijan päätökset on tehty vuoden 2014 alusta edellä mainitussa järjestelmässä.

4.5 Laatutyö

Vantaan ympäristöterveydenhuollon eri toimialojen (elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakkavalvonta ja eläinlääkintähuolto) tueksi on laadittu erilaisia ohjeita, mallipohjia ja lomakkeita yhdenmukaistamaan valvontakäytäntöjä. Osa ohjeista on yksikön itse laatimia, mutta joitakin keskusvirastojen laatimia ohjeita ja lomakkeita käytetään sellaisenaan. Lisäksi valvonnan linjauksia käsitellään valvontayksikön palavereissa ja tarkastuksia tehdään myös parityönä valvonnan yhdenmukaistamiseksi. Laatujärjestelmästä löytyy myös toimijoille ja kuntalaisille laadittuja ohjeita.

Vuoden 2019 lopulla otettiin käyttöön LaatuNet, joka on ympäristöterveydenhuollon digitaalinen laadunhallintajärjestelmä. LaatuNet on ensimmäinen ympäristöterveydenhuollon digitaalinen laatujärjestelmä, joka on suunniteltu kunnallisten valvontayksiköiden käyttöön. LaatuNet-laadunhallinnan palvelukokonaisuus sisältää digitaalisen laatujärjestelmälustan, sisäiset ja ulkoiset auditoinnit, poikkeama- ja reklamaatiohallinnan, toiminnan tavoitteet ja mittareiden seurannan sekä laadunhallintaan liittyvän ohjauksen ja neuvonnan. LaatuNet pohjautuu ISO 9001 -standardiin ja terveydenhuollon SHQS-laatujärjestelmään.

Ympäristöterveydenhuolto kehittää toimintaansa mm. auditointien ja valvontasuunnitelmien arviointien perusteella. Vuonna 2017 aluehallintovirasto arvioi Vantaan elintarvikevalvonnan vaatimustenmukaisuutta. Toiminnan sisäiset auditoinnit on aloitettu ja niitä jatketaan säännöllisesti vuosittain.

4.6 Viestintä

Ympäristöterveydenhuollon kaikessa toiminnassa noudatetaan Vantaan kaupungin avointa ja aktiivista viestintäpolitiikkaa.

Asiakaspalveluun osallistuvat kaikki viranhaltijat. Valvontakohteita ja kuntalaisia ohjeistetaan ja neuvotaan tarkastuskäynneillä tai heidän ottaessa yhteyttä ympäristöterveydenhuoltoon. Lisäksi kaupungin internetsivuilla annetaan tietoa ympäristöterveydenhuollon toiminnasta. Ympäristökeskuksessa on asiakaspalvelua varten puhelinpäivystys arkisin klo 9-15. Ympäristökeskuksella on myös omat Facebook-sivut.

Ympäristöterveydenhuollossa ensisijainen tiedotusvastuu on sen tulosyksikön päälliköllä, 1. kaupungineläinlääkärillä. Muut viranhaltijat voivat antaa tarvittaessa lausuntoja medialle valmistelemissaan asioissa. Viestinnässä huomioidaan, että ympäristöterveydenhuollossa käsitellään tietoja, joista osa on julkisuuslain mukaan salassa pidettäviä. Poikkeuksena on toiselle viranomaiselle virka-apuna annettavat tiedot. Viestinnästä on ohjeistettu tarkemmin ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa sekä ruokamyrkytys- ja vesiepidemiaohjeissa.

Yleisistä, koko maata tai laajoja alueita koskevista tapauksista tiedottamisen hoitaa pääsääntöisesti paikallisen ympäristöterveydenhuollon sijasta valtion johtavat viranomaiset oman toimintakenttensä mukaisesti. Näitä viranomaisia ovat Ruokavirasto, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ja maa- ja metsätalousministeriö (MMM).

5 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTA

Tämän suunnitelman mukainen valvonta perustuu terveydenhuoltolain 21 §:ssä mainittujen ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan. Terveydenhuoltolain tarkoittamia lakeja ovat elintarvikelaki (23/2006), terveydensuojelulaki (763/1994), tupakkalaki (549/2016) ja eläinlääkintähuoltolaki (765/2009). Yksityiskohtaisempi lainsäädäntö on esitetty tässä valvontasuunnitelmassa toimialakohtaisissa suunnitelmissa.

5.1. Riskinarviointi

Lainsäädännössä ja valtion viranomaisten toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa korostetaan riskinarvioinnin merkitystä.

Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat:

- altistuvien ihmisten määrä ja (erityis)ryhmä (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)
- altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys)
- altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (vakituinen tai tilapäinen)
- erityiskohde, johon ei ole olemassa valvonnan ohjetta tai käytäntöä
- toimijan asiantuntemus ja toimintatavat (hygieniatuntemus, omavalvonta tai käyttötarkkailu, yleinen asennoituminen, käytettävissä olevat resurssit ym.)
- aikaisemmat valvonnan tulokset
- onko toiminta ilmoitus- ja hyväksymispäätöksen mukaista
- huoneiston tai tilan olosuhteet, rakenteet ja kalusto (varustelutaso, rakenteiden kunto ym.)
- tiedottaminen ja varautuminen erityistilanteisiin

Vantaan ympäristöterveydenhuollon riskinarviointi pohjautuu keskusvirastojen ohjeisiin. Tarkastustiheyksissä on huomioitu myös valvonnan aiempia tuloksia. Riskinarvioinnin perusteella kunnan valvontayksikön suunnitelmallisen valvonnan piiriin on mahdollista nostaa toimintoja, jotka eivät ole mukana valtakunnallisen valvontaohjelman suunnitelmallisessa valvonnassa.

5.2 Tarkastuksen sisältö, tarkastustiheys ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Ympäristöterveydenhuollossa tarkastus on oleellinen osa selvitetäessä valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimuksenmukaisuutta. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tai jonkin osa-alueen tarkastuksen ja se voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaista valvontaa. Tarkastus voidaan tehdä kokonaan tai osin fyysisen tarkastuksen sijaan myös ns. etätarkastuksena erilaisia etäyhteyksiä, kuvia ja asiakirjoja hyödyntäen. Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus ja siinä esitetään, minkä lakiperusteiden mukaan tarkastus on tehty. Tarkastuskertomukset laaditaan pääasiassa keskusvirastojen laatimia ns. VATI-lomakkeita käyttäen.

Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja aikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Tarkastusten sisällöstä, tarkastustiheydestä ja tarkastukseen käytetystä ajasta on selostettu tarkemmin tämän suunnitelman toimialakohtaisissa osioissa.

Kotirauhan piiriin kuuluviin kohteisiin ei pääsääntöisesti ole tehty fyysistä tarkastusta, ellei toiminnan epäillä aiheuttavan terveyshaittaa. Tarvittaessa toimintaan liittyviä asiakirjoja (esim. omavalvontasuunnitelma ja siihen liittyvät kirjaukset) voidaan pyytää tarkastettavaksi toimistolle, mikäli kohteeseen ei suoriteta fyysistä tarkastusta.

5.3 Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan maksullisuus koskee ilmoitus- ja hyväksymiskäsittelyjen lisäksi valvontasuunnitelman mukaisia suunnitelmallisia tarkastuksia, näytteenottoja ja näytteiden tutkimuksia. Maksullista on myös valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annetun määräyksen valvonta silloin, kun määräyksen antaminen perustuu säännösten noudattamatta jättämiseen. Myös valvontahankkeisiin liittyvät tarkastukset, mittaukset, näytteenotot ja näytteiden analysointi ovat maksullisia, kun ne on kirjattu valvontasuunnitelmaan. Valvontahenkilöstön matkoista aiheutuneet kustannukset peritään maksullisissa tarkastuksissa kaikilta kohteilta samansuuruisina, keskimääräisen 0,5 tunnin matka-ajan mukaisesti. Ympäristöterveydenhuollolle ilmoitetut tai hyväksymishakemuksen tehneet uudet kohteet tulevat heti ilmoitus-/lupakäsittelyn yhteydessä suunnitelmallisen valvonnan piiriin, jolloin kohteeseen tehty ensimmäinenkin tarkastus on maksullinen.

Maksujen periminen edellyttää hyväksyttyä valvontasuunnitelmaa ja maksutaksaa. Valvontamaksut määritellään siten, että ne kattavat suunnitelmallisesta valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Ympäristöterveydenhuollon maksutaksa on ollut viimeksi kaupunginvaltuuston käsittelyssä joulukuussa 2016, mutta taksa päivitetään niin, että uusi taksa tulee voimaan 1.1.2021. Taksa on nähtävillä internetissä www.vantaa.fi (Etusivu -> Hallinto ja talous -> Hallinto -> Sääntökokoelma).

Säännöllisen, toimijoille maksullisen tarkastustoiminnan lisäksi valvottaviin kohteisiin tehdään tarvittaessa tarkastus- ja näytteenottokäyntejä ruokamyrkytys- ja talousvesiepidemioiden ja muiden asiakasreklamaatioiden takia. Näistä toimenpiteistä ja tutkimuksista valvontaviranomainen ei ole oikeutettu perimään toimijalta maksua.

5.4 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman tulee sisältää tiedot kunnan viranomaisnäytteenotosta ja näytteiden tutkimisesta. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta.

Näytteenotto on yksi valvontaviranomaisen valvontakeino, jolla voidaan varmistaa, että toimijat noudattavat heille asetettuja vaatimuksia ja että esimerkiksi elintarvikkeet, talousvesi ja uimavedet ovat käyttäjille turvallisia. Valvontaviranomainen on velvollinen ottamaan tarvittavia näytteitä mm. ruokamyrkytys- ja talousvesiepidemioiden selvittämistä varten.

Valvontaa tukevat tutkimukset on tehty pääsääntöisesti MetropoliLab Oy:ssä, Viikinkaari 4, 00790 Helsinki. Siltä osin, kun tarkastustoiminnan yhteydessä otettujen mikrobiologisten ja kemiallisten näytteiden analysointi ei sisälly laboratorion tutkimusvalikoimaan, käytetään tarvittaessa Ruokaviraston, Työterveyslaitoksen, Tullilaboratoriota tai muuta asiantuntijaa, joka täyttää viranomaisvalvonnan vaatimukset. Vesivälitteisten epidemioiden yhteydessä käytetään tarvittaessa myös muita kuin Ruokaviraston hyväksymiä laboratorioita, mm. Virustutkimuksiin.

Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijat huolehtivat pääosin elintarvikevalvontaan ja sisäilmaan liittyvästä näytteenotosta, mutta tarvittaessa näytteenotto voidaan ostaa myös laboratoriolta. Talous- ja uimavesien näytteenotosta on sopimus laboratorion kanssa ja säännöllinen näytteenotto toteutuu pääosin laboratorion toimesta. Laboratorion näytteenottajilla on pätevyys näytteiden ottamiseen. Häiriötilanteissa näytteenotosta sovitaan erikseen laboratorion kanssa.

MetropoliLab Oy toimii Vantaan ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteiden laboratoriona (ml. poikkeusolot) virka-ajan ulkopuolella. Häiriötilanteissa laboratorio huolehtii näytteiden analysoinnista, mutta näytteenotosta sovitaan erikseen tapauskohtaisesti. Laboratoriolla on kuitenkin valmius näytteenottoon myös virka-ajan ulkopuolella.

Tarkemmat suunnitelmat näytteidenotosta on kuvattu toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa.

Laboratoriopalvelut kilpailutetaan vuoden 2020 lopulla eli palveluntuottaja vuonna 2021 ei ole toistaiseksi tiedossa.

6 HÄIRIÖTILANTEISIIN VARAUTUMINEN

Elintarvike-, terveydensuojelu-, ja eläinlääkintähuoltolaissa on määräykset siitä, että kunnan on varauduttava häiriötilanteisiin. Ympäristöterveydenhuollon yksiköllä on valmiussuunnitelma ja yksityiskohtaisia toimintaohjeita häiriötilanteita varten. Yksikkö osallistuu säännöllisesti noin vuosittain erilaisiin häiriötilanneharjoituksiin.

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö työskentelee eläinlääkäripäivystystä lukuun ottamatta virka-aikana. Poikkeuksellisen suurissa yleisötapaturmissa tai muissa poikkeustilanteissa voidaan resurssien niin salliessa järjestää valvontaa ja näytteenottoa myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Todennäköisimpiä, useita kertoja vuodessa esiintyviä tilanteita ovat ruokamyrkytyspäilyt. Talous- ja uimavesiin liittyviä epidemiaepäilyjä on harvemmin. Epidemiat selvitetään yhteistyössä terveydenhuollon kanssa. Epidemioiden selvittämiseen on laadittu yksityiskohtaisia toimintaohjeita ja lomakkeita.

Vantaalla selvitystyöryhmään kuuluvat:

- 1. kaupungineläinlääkäri
- elintarviketarkastaja (ruokamyrkytykset)
- talousveden valvonnasta vastaava terveydensuojelutarkastaja
- 3. kaupungineläinlääkäri (zoonoosit, eläintaudit)
- tartuntatautien terveydenhoitaja
- tartuntataudeista vastaava lääkäri
- vesilaitoksen edustaja

Luettelo selvitystyöryhmään kuuluvien henkilöiden ja heidän varahenkilöidensä yhteystiedoista päivitetään tarvittaessa ja toimitetaan yhteistyötahoille. Kohdetta valvova tarkastaja tai kaupungineläinlääkäri osallistuu selvitystyöryhmän työhön.

Selvitysryhmää laajennetaan tarpeen mukaan muilla asiantuntijoilla, kuten viestinnän edustajalla, laboratoriokemistillä, ympäristötarkastajalla tai epäilykohteen työterveyshuollon edustajalla.

Ruokamyrkytyspäilyssä ja vastaavissa erityistilanteissa ryhdytään välittömästi selvittämään tartunnanaiheuttajaa ja tekemään epidemiologista tutkimusta. Epäilystä ilmoitetaan Vantaan kaupungin tartuntatautiyksikköön ja tehdään epäilyilmoitus Eviran ja Terveyskeskus elintarvike-, vesi- tai muun tarvittavan laitoksen (THL) yhteiseen ruokamyrkytysepidemiarekisteritietojärjestelmään (RYMY).

Epidemiaepäilyn selvittämisen jälkeen ympäristökeskuksen edustaja tekee selvitysilmoituksen RYMY -järjestelmään. Ruokamyrkytyspäilystä tai muusta poikkeavasta tilanteesta tehtävä selvitystyö ja näytteenotto tehdään kunnan kustannuksella. Terveyskeskus huolehtii humaninäytteiden ja ympäristökeskus elintarvike-, vesi- tai muun tarvittavan näytteenoton kustannuksista. Poikkeuksena ovat valtion kustantamat näytteiden tutkimukset (eläintauti).

Ympäristökeskuksella on näytteenottovälineistöä, yleiset haastattelu- ja näytteenottolomakkeet sekä kirjallinen ohjeistus, joka päivitetään tarvittaessa. Täydennystä näytteenottovälineistöön saadaan MetropoliLab Oy:stä, myös virka-ajan ulkopuolella.

7 RAPORTOINTI JA VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Ympäristökeskus raportoi Vantaan ympäristölautakunnalle valvontasuunnitelman toteutumisesta kerran vuodessa.

Lautakunnan raportointi- ja arviointivelvoite perustuu ympäristöterveydenhuollon lakeihin, joiden mukaan kunnan valvontaviranomainen on velvollinen pyydettäessä toimittamaan korvauksetta keskusvirastoille tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, maksuja ja valvontaa koskevia tietoja ao. lain valvonnan ohjausta, seuranta, raportointia ja tilastointia varten.

Keskusviranomaisten valvontaohjelmissa edellytetään, että toiminnasta vastaava luottamuselin arvioi vuosittain kunnan valvontasuunnitelman toteutumista. Keskusviranomaiset raportoivat edelleen vuosittain EU:n komissiolle, miten edellisen vuoden ympäristöterveydenhuollon valvontatehtävät ovat Suomessa toteutuneet. Kuntien on toimitettava kunnan valvontaviranomaisen, monijäsenisen toimielimen arvio edellisen vuoden valvontasuunnitelman toteutumisesta aluehallintoviranomaisille maaliskuun loppuun mennessä. Taulukossa 2 on esitetty pääpiirteissään arvioitavat asiat.

Taulukko 2. Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
Suunnittelun toiminnan ja tarkastusten kattavuus	• kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus • valtakunnallisten ja omien painopisteiden valvonnan toteutuminen • tarkastuksilla esiin tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määräystenmukaiselle tasolle
Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan)	• toteutuneiden tarkastusten lukumäärä • näytteet • valvontahankkeisiin osallistuminen
Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	• valvonnasta kertyvät maksutulot toimialoittain • valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen
Voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus	• voimavarojen määrä suhteessa lainsäädännön vaatimuksiin, valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
	• selvitys, paljonko voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin • erittely henkilöstövoimavarojen kohdentumisesta eri lakien mukaiseen valvontaan (VYHA) • valvonnan tehokkuuden toteutuminen (verrataan keskusvirastojen ohjeisiin)
Toiminnan kehittämistarpeet	• toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavalla toimintavuodella
Arviointi- ja ohjauskäynnit	• havaitut hyvät toimintatavat, kehitettävää, korjattavaa

Lainsäädäntö ja ohjeet

Kansanterveyslaki (66/1972)

Terveystieteiden tutkimuslaki (1326/2010)

Hallintolaki (434/2003)

Kuntalaki (410/2015)

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma 2020-2024

Kuntaliiton Yleiskirje 21/80/2006

8 TERVEYDENSUOJELUVALVONTA

Terveysuojelulain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveysuojelua niin, että asukkaille turvataan terveellinen ympäristö.

8.1 Kunnan terveysuojelutehtävät

Kunnan terveysuojelutehtävät jakautuvat terveyshaittoja ennaltaehkäisevään valvontaan ja terveyshaittoja poistavaan valvontaan. Ennaltaehkäisevä valvonta koostuu toiminnanharjoittajien ilmoitusten ja lupien käsittelystä sekä suunnitelman mukaisesta valvonnasta. Lisäksi annetaan erilaisia lausuntoja esimerkiksi rakennuslupiin liittyen. Terveyshaittoja poistavalla valvonnalla selvitetään terveyshaittaepäilyjä ja puututaan todettuihin haittoihin. Kunnan terveysuojelun yksi keskeinen tehtävä on kuntalaisten ja toiminnanharjoittajien neuvonta ja ohjaus.

8.2 Huoneistot

Ilmoituksenvarainen toiminta ja ilmoituksen käsittely

Terveysuojelulain mukainen kirjallinen ilmoitus on tehty seuraavista toiminnoista:

- 1) majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa (308/2006) tarkoitetun majoitusliikkeen käyttöönotosta,
- 2) yleisölle avoimen kuntosalin ja muun liikuntatilan, saunan, kylpylän, uimahallin, uimalan ja uimarannan käyttöönotosta,
- 3) päiväkodin ja kerhon sekä esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukio-opetusta tai korkeakoulutusta antavan oppilaitoksen ja opetuksen järjestämispaikan käyttöönotosta,
- 4) jatkuvaa hoitoa antavan sosiaalihuollon toimintayksikön sekä vastaanottokeskuksen käyttöönotosta,
- 5) solariumliikkeen, tatuointiliikkeen ja kauneushoitolan sekä muun huoneiston, jossa harjoitetaan ihonkäsittelyä, käyttöönotosta ja
- 6) sellaisen muun huoneiston tai laitoksen käyttöönotosta tai sellaisen toiminnan aloittamisesta, josta voi aiheutua sen käyttäjämäärä tai toiminnan luonne huomioon ottaen terveyshaittaa.

Ilmoitus tehdään viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Vastaava ilmoitus tehdään myös toiminnan olennaisesta muuttamisesta.

Ilmoituksia ei enää lain mukaan tarvitse tehdä hautausmaista, parturi-kampaamoista eikä eläintenpitopaikoista.

Ilmoituksen käsittelystä ei enää nykyään tehdä päätöstä, vaan toiminnanharjoittajalle annetaan todistus ilmoituksen vastaanottamisesta. Jos ilmoitetulla toiminnalla voi olla vaikutuksia ympäröivään elinympäristöön, kuullaan asianosaisia ja mahdollinen päätös annetaan terveysuojelulain § 51 perusteella.

Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta terveysuojelulain 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus, jolloin viranomaisen saa tiedon toiminnanharjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Kotirauhan piiriin ei tehdä tarkastuksia, ellei toiminnasta epäillä aiheutuvan vakavaa terveyshaittaa.

Valvontakohteet, jotka ovat nykyisen terveysuojelulain tulkinnan mukaan ilmoitusvelvollisia, mutta eivät ole aina sitä olleet, kuuluvat valvonnan piiriin. Näiltä kohteilta vaaditaan terveysuojelulain mukainen ilmoitus, mikäli esim. toiminnanharjoittaja vaihtuu tai tiloissa ja/tai toiminnoissa tapahtuu olennaisia muutoksia.

Suunnitelmallinen valvonta

Ilmoituksenvaraisiin kohteisiin tehdään säännöllisiä tarkastuksia valvontasuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolelle jääviin kohteisiin tehdään valvontaa valitusten ja muiden yhteydenottojen perusteella. Riskinarvioinnin perusteella joitakin toimintoja/kohteita voidaan nostaa tarvittaessa suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

8.3 Koulujen ja päiväkotien valvonta

Erityisenä haasteena on turvata koulujen ja päiväkotien terveellisyys ja turvallisuus. Lapsilla ja nuorilla on lain mukaan oikeus turvalliseen hoito- ja opiskeluympäristöön. Vantaalla uudet koulut ja päiväkodit tarkastetaan pian käyttöönoton jälkeen, vaikkei laki tätä edellyttänyt 1.1.2017 voimaan tulleen terveysuojelulain muutoksen (942/2016) jälkeen. Samoin tarkastetaan kohteet, joissa on tehty olennaisia muutoksia. Koulujen ja päiväkotien terveydellisten olojen säännöllinen valvonta kuuluu kunnan terveysuojeluviranomaisen tehtäviin ja on osa suunnitelmallista toimintaa. Suunnitelmallinen valvonta vähentää osaltaan terveyshaittoja poistavaa valvontaa.

Koulujen tarkastuksissa on huomioitu valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevän suun terveydenhuollosta 338/2011, 12 §. Koulujen ja muiden oppilaitosten tarkastukset sovitaan etukäteen ja tarkastukselle pyydetään mukaan vähintään koulun rehtori, kiinteistön omistajan

edustaja sekä kouluterveydenhoitaja. Tarvittaessa tarkastuksella voivat olla mukana myös työterveydenhuollon ja työsuojelun edustajat.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto järjestää oppilaitosympäristön terveellisuuden, turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksia Vantaan kaupungilla kahden vuoden välein. Tarkastustiheys poikkeaa valvontasuunnitelman mukaisten säännöllisten tarkastusten valvontatiheydestä, joten terveydensuojelulain mukainen tarkastus tehdään tästä syystä erillisenä tarkastuksena.

8.4 Sosiaalialan laitosten valvonta

Terveydensuojelulain 13 §:n mukaan ilmoituksenvaraisiksi sosiaalihuollon yksiköiksi luetaan kunnan, valtion tai yksityisen ylläpitämät ympärivuorokautista hoitoa antavat sosiaalihuollon toimintayksiköt ja vastaavat. Nämä yksiköt ovat myös säännöllisen valvonnan piirissä. Toimintayksiköiden yhteydessä olevien asiakkaiden (esim. vanhukset) vuokra- tai omistusasunnot eivät kuulu suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

8.5 Talousvesi

Talousveden valvonta koskee kaikkea terveydensuojelulain 16 §:ssä tarkoitettua vettä. Veden valvonnassa sovelletaan Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) asetusta talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (1352/2015) tai STM:n asetusta pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (401/2001).

Terveydensuojelulain mukaisissa talousvettä toimittavissa laitoksissa tehdään tarkastuksia laitostiloissa sekä raakaveden laadun varmistamiseksi vedenottamoilla ja niiden lähiympäristössä. Lisäksi talousvettä toimittavan laitoksen valvontaan kuuluu hyväksytyn valvontatutkimusohjelman ja näytteenottosuunnitelman toteutumisen sekä veden laadun tutkimustulosten arviointi. Kaikilla terveydensuojelulain mukaisilla vesilaitoksilla on voimassa oleva valvontatutkimusohjelma ja erityistilannesuunnitelma. Apuna valvontatutkimusohjelman laadinnassa käytetään Valviran ohjeistusta. Kohteet/vesilaitokset, jotka toimittavat talousvettä vain omaan käyttöönsä eivät kuulu suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Niiden veden laatua valvotaan joko asetuksen (1352/2015) tai (401/2001) mukaisesti.

Talousvettä toimittavien laitosten omavalvonnan ja talousveden laadun viranomaisvalvonnan on perustuttava veden terveydellisen laatuun vaikuttavien riskien arviointiin ja hallintaan. Päävastuu riskinarvioinnin tekemisestä on vesilaitoksilla. Terveydensuojeluviranomainen osallistuu tekemiseen terveyshaitan arvioinnin asiantuntijana ja hyväksyy riskinarvioinnin. Viiden talousvettä toimittavan laitoksen riskinarviointi on jo hyväksytty ja niiden valvontatutkimusohjelma on päivitetty huomioiden riskinarvioinnissa esille tulleet seikat. Muiden talousvettä toimittavien laitosten riskinarviointityö on myös aloitettu ja riskinarvioinnit tullaan hyväksymään ennen seuraavan valvontatutkimusohjelman tai näytteenottosuunnitelman päivitystä.

STM:n asetuksen (1352/2015) mukaisten laitosten vesinäytteiden tutkiminen on jaettu viranomaisvalvontanäytteisiin ja omavalvontanäytteisiin. Laitokset toimittavat tutkimustuloksensa välittömästi niiden valmistuttua valvontaviranomaiselle, joten veden laadun arviointia tehdään säännöllisesti aina tutkimustulosten saavuttua.

STM:n asetuksen (401/2001) 1§:n 1 ja 2 kohdan mukaisen talousveden valvontaan on laadittu kohteille näytteenottosuunnitelmat. Toimijat vastaavat näytteenottosuunnitelman toteutuksesta, mutta tarvittaessa näytteet voidaan ottaa ja tutkituttaa toimijan kustannuksella.

Vantaan terveydensuojeluviranomaiset antavat talousvesineuvontaa verkostoveden ja talousvesikaivojen osalta. Vesihuoltoverkoston ulkopuolella on Vantaalla noin 5000 oman talousvesikaivon varassa olevaa kuntalaista. Kiinteistökohtaisten talousvesien suunnitelmallista valvontaa ei ole tarpeen tehdä, koska yksittäiset kotitaloudet vastaavat itse hankkimansa talousveden laadusta. Tarvittavat valvontatoimet ja näytteenotto kohdennetaan terveyshaittaepäilyihin.

Viranomaisnäytteiden arvioitu määrä vuonna 2021 on 150 näytettä. Näytteenotosta vastaa joko laboratorio (MetropoliLab Oy) tai veden toimittaja.

8.6 Uimarannat

Yleiset uimarannat tarkastetaan vuosittain uimakauden aikana. Tarkastus kohdistuu uimarannan yleiseen siisteyteen, oheistiloihin, varustukseen ja käymälätiloihin.

Vuosittain ennen uimakauden alkua laaditaan yleisistä uimarannoista uimarantaluettelo, joka toimitetaan valtion viranomaisille huhtikuun loppuun mennessä. EU-uimarannoille, joita Vantaalla on kaksi, laaditaan ennen uimakauden alkua uimarannan omistajan kanssa viranomaisvalvontaa varten seurantakalenteri, josta selviää näytteiden ottoajankohdat. Näytteitä otetaan uimakauden aikana (15.6. – 31.8.) joka toinen viikko, siten että ensimmäinen näyte otetaan ennen uimakauden alkua. Uimakauden päättyessä toimitetaan EU-uimarantojen uimaveden tutkimustulokset ja niiden perusteella tehty uimavesiluokitus syyskuun loppuun mennessä valtion viranomaisille edelleen toimitettavaksi EU-komissiolle. Pieniltä yleisiltä uimarannoilta otetaan vesinäytteet samanaikaisesti EU-uimarantojen kanssa. Arvioitu viranomaisvalvonnan näytemäärä kesän aikana on 42 näytettä.

Kuusijärven ja Vetokankaan uimarantaa käytetään myös talviuintipaikkana ja ne tarkastetaan vuosittain talviuintikauden (1.9.–14.6.) aikana. Uimaveden laadun tutkimiseen sovelletaan STM:n asetusta pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (354/2008). Talviuintikaudella näytteitä tutkitaan joka toinen kuukausi. Talviuintipaikkojen arvioitu viranomaisvalvonnan näytemäärä vuonna on 8 näytettä.

Kaikkien uimavesinäytteiden otosta vastaa laboratorio (MetropoliLab Oy).

8.7 Kylpylät, uimahallit ja vastaavat

Jokaisella uimahallilla, kylpylällä ja muulla vastaavalla yleiseen käyttöön tarkoitettulla altaalla (esim. hotellien ja hoitolaitosten altaat) on valvontatutkimusohjelma ja siihen liittyvä allaskohtainen näytteenottosuunnitelma. Allasveden laadun tutkimiseen sovelletaan sosiaali- ja terveysministeriön asetusta uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (315/2002). Valvontatutkimusohjelmat ja näytteenottosuunnitelmat päivitetään tarvittaessa, mutta vähintään viiden vuoden välein.

Allasvesinäytteiden otosta vastaa laboratorio. Poikkeuksena on yksi kohde, jossa näytteenotosta ja laboratorioon toimittamisesta vastaa laitoksen henkilökunta. Kaikista näytteistä tutkitaan mikrobiologinen laatu, pH sekä klooripitoisuudet. Muut analyysit vaihtelevat eri näytteenotto-kerroilla.

Allasvesinäytteiden määrä riippuu pääsääntöisesti laitoksen kävijämäärästä, mutta terveydensuojeluviranomainen voi vähentää tai lisätä näytteiden määrää edellisten vuosien tulosten, suoritettujen käyttötarkkailun tai laitoksen teknisten ominaisuuksien perusteella. Näytteenottojen vähimmäismäärä on 4 kertaa vuodessa. Suurimmista laitoksista otetaan näytteitä noin 25 kertaa vuodessa. Arvioitu viranomaisnäytteiden määrä on 440 näytettä.

Terveydensuojeluviranomainen seuraa säännöllisesti valvontanäytteiden tuloksia. Ylimääräisiä näytteenottoja voi aiheutua asiakasvalitusten, valvontatutkimuksissa todettujen laatuvaatimuspoikkeamien tai käyttötarkkailun yhteydessä todettujen terveyshaittaepäilyjen johdosta. Näistä epäilyistä laitoksen ylläpitäjän tulee tiedottaa terveydensuojeluviranomaiselle. Käyttäjille suunnattu allasveden laadusta tiedottaminen tapahtuu pitämällä viimeisimmät valvontatulokset esillä uimahallin ilmoitustaululla.

Kylpylässä ja viidessä uimahallissa tehdään pääsääntöisesti vuosittain kaksi erillistä terveydensuojelulain mukaista tarkastusta. Näistä toinen keskittyy laitoksen suorittamaan käyttötarkkailuun ja toinen uima-allastilojen ylläpitoon eli siisteyteen ja rakenteiden kuntoon. Pienemmissä kohteissa tilojen ylläpito ja käyttötarkkailu tarkastetaan samalla kertaa. Tarkastusten yhteydessä voidaan ottaa harkinnanvaraisesti pintahygienianäytteitä esimerkiksi epidemiaepäilyissä tai epäiltäessä siivouksen asianmukaisuutta.

8.8 Yleisötilaisuuksien valvonta

Vantaan terveydensuojelujärjestyksessä on edellytetty, että yleisötilaisuuksien järjestäjä tekee toiminnastaan ilmoituksen, jos tilaisuudessa arvioidaan olevan yhtä aikaa vähintään 500 henkilöä. Toiminnanharjoittajaa ohjeistetaan tarvittaessa talousveteen, jätehuoltoon ja käymälöihin liittyvissä asioissa. Valvonnan tarve arvioidaan riskinarvioinnin perusteella ja valvontaa voidaan tehdä tarkastuksin, näytteenotoin ja mittauksin. Ennakoivalvontana tarkastetaan asiakirjoja ja ennen tapahtumaa alueella tehdään tarvittaessa tarkastus. Suurissa yleisötilaisuuksissa osallistutaan myös viranomaiskatselmuksiin.

Vuoden aikana järjestettäviin uusiin tai vuosittain toistuviin merkittäviin yleisötilaisuuksiin tehdään riskinarvioinnin perusteella tarkastus. Yleisötilaisuuteen liittyvää tilapäistä leirintäaluetta valvotaan talousveden, pesutilojen, käymälöiden ja jätehuollon osalta.

Terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä suoritetaan tarvittaessa muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Tarkastukset voidaan tehdä erikseen erityisesti silloin, kun tarkastukset on valvonnan tarkoituksen toteutumiseksi tarpeen tehdä eri aikoina. Tarvittaessa tilaisuuden jälkeen pidetään palautepalaveri, jonka tavoitteena on edelleen kehittää tilaisuuden järjestelyjä.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen valvonta on järjestäjälle maksullista.

8.9 Valvonnan painopistealueet

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Tätä teemaa tukevat terveydensuojelulain valvontaohjelman painopisteet, joita ovat omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen. Vantaan terveydensuojelu huomioi valtakunnalliset painopisteet omassa toiminnassaan.

Omaavalvonnin tukeminen

Terveydensuojelulakiin on kirjattu toiminnanharjoittajan omaavalvontavelvoite (Tsl 2 §). Toiminnanharjoittajan on tunnistettava toimintansa mahdolliset terveyshaittaa aiheuttavat toiminnot sekä pyrittävä ennalta ehkäisemään ja vähentämään niitä. Omaavalvonta on toiminnanharjoittajan itsensä tekemää järjestelmällistä ja jatkuvaa toiminnan seuranta ja arviointia. Omaavalvonta koskee kaikkia toimijoita.

Toiminnanharjoittajien omaavalvonnin tueksi on laadittu kirjallista ohjeistusta. Ohjeistus on toimitettu mm. päiväkodeille ja kouluille sähköpostilla ja lisäksi ohje löytyy terveydensuojelun internetsivuilta. Omaavalvontaa tuetaan tarkastuksilla olemalla apuna tunnistamassa riskejä, joista voi aiheutua terveyshaittaa. Toiminnanharjoittajan omaavalvonnin toimivuus voidaan ottaa huomioon valvonnan riskinarvioinnissa.

Talousvesilaitosten kanssa jatketaan riskinarviointityötä ja pidetään valvontatutkimusohjelmat ajan tasalla. Vesilaitoksia ohjataan käyttämään toimintaympäristön seurantaan, riskinarviointiin ja muun omaavalvonnin suunnittelemiseen pääasiassa Water Safety Plan -työkalua.

Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

Kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveydensuojelua siten, että turvataan terveellinen elinympäristö. Vantaan terveydensuojelu ohjaa ja neuvoo toiminnanharjoittajia ja kuntalaisia terveydensuojelun asioissa mm. tarkastuksilla, internetsivuilla, sosiaalisessa mediassa, puhelimitse ja sähköpostitse. Vantaan kaupungin asukkaille annetaan paljon neuvontaa esimerkiksi talous- ja uimavesiin, sisäilmaan ja haittaeläimiin liittyen. Erilaisilla hankkeilla tuotetaan tietoa asukkaiden, päättäjien ja toiminnanharjoittajien käyttöön. Hankkeiden tuloksia, esimerkiksi kaivovesituloksia, julkaistaan internetsivuilla.

Elinympäristön terveellisyyteen vaikutetaan antamalla erilaisia lausuntoja esimerkiksi rakennusvalvonnalle, ympäristönsuojelulle ja aluehallintovirastolle. Kaupungin sisällä tehdään säännöllistä yhteistyötä mm. ympäristönsuojelun, tartuntatautikeskityksen, rakennusvalvonnan, työsuojelun, sivistys- ja sosiaalitoimen, varhaiskasvatuksen ja tilakeskuksen kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on sujuvoittaa kaupungin sisäisiä prosesseja ja edistää elinympäristön terveellisyyttä. Lisäksi säännölliset tapaamiset sujuvoittavat toimintaa esimerkiksi häiriötilanteissa. Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan maankäytön suunnitteluun sekä kaupungin strategia- ja hyvinvointityöhön.

Terveydensuojelulla on omat suunnitelmat talous- ja uimavesiin ja säteilytilanteisiin liittyvien häiriötilanteiden varalta. Suunnitelmakauden 2020-2024 tavoitteena on integroida terveydensuojelun suunnitelma paremmin osaksi kaupungin häiriötilannesuunnitelmaa.

8.10 Valvontahankkeet

Terveydensuojeluvalvonta on toteuttanut vuosittain vähintään yhden valvontahankkeen. Esimerkiksi alueellista kaivoveden laatua on tutkittu vuosittain jo pitkään. Vuonna 2021 terveydensuojeluvalvonta ei toteuteta yhtään valvontahanketta. Hankkeet sitovat vähäisiä valvontaresursseja ja vähentävät muun valvonnan määrää.

8.11 Terveyshaittaepäilyyn perustuva asuntojen ja oleskelutilojen valvonta

Terveydensuojelulain 26 §:n mukaan asunnon ja muun sisätilan sisäilman puhtauden, lämpötilan, kosteuden, melun, ilmanvaihdon, valon, säteilyn ja muiden vastaavien olosuhteiden tulee olla sellaiset, ettei niistä aiheudu asunnossa tai sisätilassa oleskeleville terveyshaittaa. Terveydensuojeluviranomainen voi terveydensuojelulain 27 §:n mukaan velvoittaa terveyshaitan aiheuttajan tai korjauksista vastaavan tahon poistamaan todettu terveyshaitta. Viranomainen voi myös kieltää tai rajoittaa käyttämästä asuntoa tai muuta oleskelutilaa.

Terveydensuojelulakia täydentää sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista (545/2015). Asetuksessa on muun muassa fysikaalisia, kemiallisia ja biologisia tekijöitä koskevia vaatimuksia ja ohjearvoja.

Terveyshaittoja poistavassa valvonnassa neuvotaan ja opastetaan kuntalaisia asumisterveyteen liittyvissä kysymyksissä. Puhelimitse tapahtuvan neuvonnan lisäksi asukkaille ja muille tilojen käyttäjille lähetetään kirjallisia kosteusvauriotiedotteita sekä muuta asumisterveyteen ja rakennustekniikkaan liittyvää materiaalia. Terveyshaittoja selvittäviä tarkastuksia tehdään asukkaiden kirjallisesta pyynnöstä, kun epäillään, että asunnossa on terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Virka-apupyynnöihin perustuvia asunnontarkastuksia, joista laaditaan tarvittaessa erillinen tarkastusmääräys, tehdään jos on perusteltu syy olettaa asunnon aiheuttavan asukkaille tai naapureille terveyshaittaa.

Koulujen ja päiväkotien tutkimuspyynnöt otetaan kirjallisesti vastaan koulun rehtorilta, päiväkodin johtajalta, kouluterveydenhuolloilta, työterveyshuolloilta, työsuojeluvaltuutetulta tai muulta vastaavalta taholta. Lasten vanhempien ottaessa yhteyttä päätetään tapauskohtaisesti asiassa tarvittavat toimenpiteet.

Terveydensuojeluviranomainen antaa puhelinneuvontaa ja tekee tarvittaessa tarkastuksia sekä antaa määräyksiä tuholaisten torjumiseksi.

8.12 Lausunnot

Terveydensuojeluvalvontaan kuuluu olennaisena osana erilaisten lausuntojen antaminen. Lausuntoja annetaan mm:

- rakennusluvista (terveydensuojelulain 13 § mukaiset kohteet)
- asumisterveyteen liittyvistä asioista
- talousveden laadusta
- vesihuollon kehittämissuunnitelmasta
- vesijohto- tai viemäriverkostoon liittyvistä vapautushakemuksista
- hulevesien johtamisesta
- ympäristöluvista
- sosiaalialan laitosten ja toimintapisteiden lupaa tai rekisteröintiä varten.

8.13 Tarkastusten sisältö, tarkastustiheys ja -aika

Terveydensuojeluviranomainen pyrkii ennaltaehkäisemään terveyshaittoja sekä edistämään asuin- ja lähiympäristön terveellisyyttä. Terveyshaittoja poistavaa tarkastustoimintaa tehdään pääosin asukkaiden ja tilojen käyttäjien yhteydenottojen perusteella. Tutkimuspyyntöjen käsittelyssä päiväkotien ja koulujen tutkimuspyynnöt pyritään ottamaan käsittelyyn mahdollisimman nopeasti lasten iän tai suurien käyttäjämäärien johdosta. Asunnontutkimuspyynnöt käsitellään oman jonotilanteen mukaisesti saapumisjärjestyksessä.

Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet tarkastetaan suunnitelman mukaisesti ja siten, että oleellimmat terveydensuojelun näkökohdat tulevat tarkastetuiksi. Valvira on laatinut valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjeet keskimääräisistä tarkastustiheyksistä. Toistaiseksi Vantaa suunnittelee valvontaa pitkälti Valviran valvontaohjelman mukaisilla tarkastustiheyksillä. Kertyvän valvontahistorian perusteella voidaan tarkastustiheyttä jatkossa vähentää enintään puolella tai nostaa tarpeelliseksi katsotulla määrällä. Tarkastustiheydet ja tarkastuksiin käytettävä aika sekä tarkastuksen sisältö on esitetty liitteessä 1.

Asuntojen ja muiden oleskelutilojen tarkastustoiminnassa pyritään selvittämään, onko rakennuksessa terveyshaittaa aiheuttavia vaurioita tai olosuhteita asukkaille tai tilojen käyttäjille. Tarkastuksen lisäksi kohteessa voidaan tehdä mittauksia ja/tai ottaa näytteitä. Arvioidessa terveydensuojelulain mukaista terveyshaittaa käytetään apuna sosiaali- ja terveysministeriön asetusta (545/2015) ja asetuksen soveltamisohjeita. Myös säteilylain (859/2018) mukaiset velvoitteet radonpitoisuuksien valvonnasta huomioidaan. Tarkastuksia tehtäessä käytetään apuna valvontayksikön omia ohjeita sekä muun muassa keskusviraston (Valvira) laatimia ohjeita. Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka lähetetään asianosaisille. Vuoden 2019 alussa terveydensuojelu siirtyi käyttämään valtakunnallisia valvontalomakkeita (ns. VATI-lomakkeet). Lomakkeita kehitetään edelleen ja Vantaan yksikkö on mukana kehitystyössä.

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika koostuu tarkastukseen valmistautumisesta, tarkastuksen sisällöstä sekä tarkastuskertomuksen laatimisesta. Osassa tapauksissa saattaa haitan selvittäminen viedä useamman työpäivän.

Terveydensuojeluvalvonnan tarkastuksia voidaan tehdä perinteisen fyysisen tarkastuksen sijaan joko kokonaan tai osaksi etätarkastuksena erilaisia etäyhteyksiä, kuvia ja asiakirjoja hyödyntäen.

Lainsäädäntö ja ohjeet

Terveydensuojelulaki 763/1994

Terveydensuojeluasetus 1280/1994

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista 545/2015

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 1352/2015

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 401/2001

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta 177/2008

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta 354/2008

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 315/2002

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousvettä toimittavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laitosteknisestä ja talousvesihygienisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta 1351/2006

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus uimahallissa, kylpylässä tai vastaavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laitosteknisestä ja allasvesihygienisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta 1350/2006

Säteilylaki 859/2018

Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2020-2024, päivitys vuosille 2021-2024

9 TUPAKKALAIN JA NIKOTIINIKORVAUSVALMISTEIDEN VALVONTA

Tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Laissa säädetään toimenpiteistä, joilla ehkäistään tupakkatuotteiden käytön aloittamista ja nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä edistetään tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden käytön lopettamista ja suojellaan väestöä altistumiselta niiden savulle.

Tupakkalaissa (549/2016) kunnalle määriteltyjen tehtävien valvonta kuuluu osaksi ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Tupakkain säännöllisen valvonnan toteuttamiseksi tulee laatia valvontasuunnitelma, joka perustuu Valviran laatimaan valtakunnalliseen tupakkalain valvontaohjelmaan vuosille 2020-2024.

Tupakkalain valvonnessa on tapahtunut useita muutoksia viime vuosien aikana. Euroopan unionin uusi tupakkatuotedirektiivi tuli voimaan 19.5.2014. Direktiivi saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä tupakkalain kokonaisuudistuksen voimaantulon myötä 15.8.2016.

Tupakkalain muutos toi uusia tehtäviä kunnalle ja uusia tuotteita tupakkalain sääntelyn piiriin. Lain voimaan tulon myötä esimerkiksi sähkösavukelaitteet ja niissä käytettävät nesteet sekä poltettavaksi tarkoitetut kasviperäiset tuotteet tulivat tupakkalain alaisuuteen. Lisäksi tupakkatuotteiden tukkumyynti tuli ilmoituksenvaraiseksi ja tupakointikieltojen ja -rajoitusten soveltamisala laajeni. Kunnassa aloitettiin tuolloin myös asuntoyhtiöiden tupakointikieltohakemusten käsittely.

Viimeisimpänä muutoksena tupakkalain valvontakentässä on ollut tupakkatuotteiden tuotepakkauksia koskeva sääntely, joka on edellyttänyt tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin uudet jäljitettävyyss- ja turvaominaisuusmerkinnät vaiheittain 20.5.2019 alkaen. Uusilla merkinnöillä pyritään vaikuttamaan tupakkatuotteiden laittoman kaupan ehkäisyyn.

Myös lääkelaki antaa tehtävän kunnalle. Kunta myöntää lääkelain mukaiset vähittäismyyntiluvat nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiin kaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla sekä ravitsemisliikkeissä. Kunta valvoo, että nikotiinivalmisteiden myynnissä noudatetaan lääkelain nojalla annettuja määräyksiä.

9.1 Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti edellyttää myyntipaikan sijaintikunnan myöntämää vähittäismyyntilupaa. Lupa on myyntipaikka- ja luvanhaltijakohtainen. Lupahakemuksessa tulee olla selvitys myytävistä tuotteista, niiden sijoittelusta myyntipisteessä sekä tieto myyntipisteiden lukumäärästä ja sijainnista. Myöntämisen edellytyksenä on hakijan täysi-ikäisyys ja hyväksyttävän omavalvontasuunnitelman esittäminen.

Uusi vähittäismyyntilupahakemus tulee ympäristökeskukseen pääasiassa sähköisesti Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran ylläpitämän tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntiluparekisterin kautta. Hakemus liitteinen kirjataan, käsitellään ja siitä tehdään viranhaltijapäätös.

Lupaa ei myönnetä, jos hakemuksessa tarkoitettu toiminta on tupakkalain vastaista tai, jos myyntipaikka ei ole kunnan valvottavissa. Tupakkalain mukaan lupaa ei saa myöntää myyntipaikkaan, joka sijaitsee päiväkodin tai perhepäivähoidon sisätilassa, päiväkodin ulkoalueella, lastensuojelulain tai mielenterveyslain nojalla hoitoa antavan laitoksen alle 18-vuotiaille tarkoitettussa sisätilassa tai heille tarkoitettulla ulkoalueella. Lupaa ei myöskään myönnetä myyntipaikkaan, joka sijaitsee perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavan oppilaitoksen sisätilassa, oppilajasuntolassa tai tällaisen oppilaitoksen käytössä olevalla ulkoalueella.

Myyntiä ei saa aloittaa ennen kuin lupa on myönnetty ja kunta on tehnyt päätöstä koskevat merkinnät Valviran rekisteriin. Hakijalle lähetetään viranhaltijapäätös sekä esillä pidettävä vähittäismyyntilupa, joka tulee olla myyntipisteessä asiakkaiden nähtävillä. Luvan käsittelystä peritään ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen maksu.

Tupakkalain (549/2016) voimaan tulon jälkeen myönnetty vähittäismyyntilupa oikeuttaa luvanhaltijaa myymään sekä tupakkatuotteita että nikotiininesteitä. Luvan hakemisen yhteydessä hakijan tulee ilmoittaa kuntaan, mitä tuotteita myyntipisteessä aiotaan myydä. Tämä tieto merkitään Valviran tupakkaluparekisteriin. Luvanhaltijan tulee ilmoittaa tuotevalikoimassa luvan myöntämisen jälkeen tapahtuvat muutokset kunnalle, joka päivittää tiedot Valviran rekisteriin. Lupiin tehtävistä muutoksista ei peritä käsittelymaksua.

Vanhan tupakkalain nojalla myönnetyt tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvat jäivät voimaan lakimuutoksen yhteydessä. Myös näiden lupien haltijoilla on oikeus myydä nikotiininesteitä ilmoitettuaan asiasta kirjallisesti kuntaan. Kunta käsittelee ilmoituksen, toimittaa ilmoittajalle vastaanottokuittauksen ja tekee asiaa koskevat merkinnät Valviran rekisteriin. Asian käsittelystä peritään ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen maksu.

Tupakkatuotteiden myynti edellyttää voimassa olevan vähittäismyyntiluvan lisäksi tupakkatuotteiden jäljitettävyyssjärjestelmän mukaisia tunnistekoodoja, jotka perustuvat EU:n tupakkatuotedirektiivin mukaisiin säädöksiin. Tunnistekoodit haetaan sähköisesti sosiaali- ja terveysministeriön nimeämältä tunnisteiden antajalta (slovakialainen Allexis s.r.o). Vähittäismyyntiluvan haltija ilmoittaa koodit kuntaan, jossa ne kirjataan Valviran rekisteriin kyseisen myyntiluvan tietoihin. Tunnistekoodien tarkoituksena on mahdollistaa tupakkatuotteiden liikkeen seuraaminen tuotteiden valmistuspaikasta aina ensimmäiseen vähittäismyyntipaikkaan saakka. Tällä on tarkoituksena osaltaan ehkäistä tupakkatuotteiden laitonta kauppaa.

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vuosittainen valvontamaksu perustuu myyntipaikassa olevien myyntipisteiden lukumäärään ja myytäviin tuoteryhmiin. Valvontamaksu on 500 euroa myyntipistettä kohden. Maksu peritään kaksinkertaisena, jos myynnissä on sekä tupakkatuotteet että nikotiininesteet. Kaikki tupakkavalvontaa koskevat maksut peritään myynnin valvonnasta, muita valvontaa koskevia maksuja ei peritä.

9.2 Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukkumyynti

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukkumyynti on ilmoituksenvaraista toimintaa. Ilmoitus tulee tehdä tukkumyyntipaikan sijaintikunnalle ennen myynnin aloittamista. Tukkumyynti-ilmoituksessa on annettava vastaavat tiedot kuin vähittäismyyntilupahakemuksessa. Asiasta ei tehdä erillistä päätöstä, mutta ilmoittajalle toimitetaan vastaanottokuittaus sekä tehdään asiaa koskevat merkinnät Valviran rekisteriin. Myynnin saa aloittaa heti, kun ilmoitus on tehty.

Ilmoituksen käsittelystä peritään kunnan maksutaksan mukainen maksu. Tukkumyynnistä peritään myös vuosittainen myyntipistekohtainen valvontamaksu, jonka suuruus on sama kuin vähittäismyynnin valvontamaksussa.

9.3 Tupakkalain alaisten tuotteiden valvonta ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvonta

Vain tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti edellyttää aiemmin esitettyä vähittäismyyntilupaa. Näiden valvonnan lisäksi myös muiden tupakkalain alaisten tuotteiden myynnin valvonta kunnan alueella kuuluu kunnan tehtäviin. Valvottavien tuotteiden kirjo on moninainen: esimerkiksi tupakan vastikkeet, tupakointivälineet, tupakkajäljitelmät sekä höyrystettäväksi tarkoitetut nikotiinittomat nesteet kuuluvat kunnan valvontaan. Tarkastuksilla valvotaan esimerkiksi, että myynnissä olevissa tuotteissa ei ole tunnusomaista tuoksua tai makua, markkinointi- ja esilläpitokiellojen toteutumista sekä tuotteiden ja niiden vähittäismyyntipakkausten säännösten mukaisuutta.

Tarkastuksen sisältö on yleisellä tasolla määritelty aiemmin tässä valvontasuunnitelmassa. Tupakka- ja lääkelakien alaisten tuotteiden tarkastukset tehdään aina, kun mahdollista muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä. Tupakkalain mukaisissa tarkastuksissa käytetään Valviran laatimaa tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikan tarkastuslomaketta, joka löytyy Valviran ympäristöterveydenhuollon ekstranetistä, tupakkaekstranetin kohdasta Asiakirjamallit, Vantaan ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmästä sekä vati-järjestelmästä.

Tarkastettavia asioita ovat muun muassa seuraavat:

- myyntilupaa koskevat yleiset asiat (vastaavatko myyntipisteen tiedot viranomaiselle ilmoitettua)
- myynnissä olevat tuoteryhmät, tuotteiden sijoittaminen myyntipisteessä ja myyntipisteiden lukumäärä
- myyntipisteen jatkuva valvonta koko ostotilanteen ajan (valinta, maksaminen, vastaanottaminen)
- esillä pidettävä myyntilupa ja myyntikieltoilmoitus asiakkaiden hyvin havaittavissa jokaisessa myyntipisteessä
- omavalvontasuunnitelma ja siihen liittyvät kirjaukset
- myyntiin liittyvien ikärajojen noudattaminen
- esilläpito- ja markkinointikieltoihin liittyvät asiat
- vähittäismyyntipakkaukset ja niiden merkinnät
- onko myynnissä kiellettyjä tuotteita (suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa, purutupakkaa, nenänuuskaa tai nikotiininesettä, jonka nikotiinipitoisuus on yli 20 mg/ml)?
- onko automaattisia myyntilaitteita? (kiellettyä 1.1.2015 alkaen)

Tarkastuksissa valvotaan samalla nikotiinivalmisteiden myyntiä, jolloin kiinnitetään huomiota ostotilanteen valvontaan, tuotteiden sijoitteluun ja säilytykseen.

9.4 Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta

Kunta valvoo alueellaan tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista. Tupakointikieltoja koskevia säädöksiä sovelletaan myös poltettavaksi tarkoitettun kasviperäisen tuotteen polttamiseen ja sähkösavukkeen käyttämiseen. Tilat ja alueet, joissa tupakointi on kielletty, myös sähkösavukkeiden ja poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden käyttö on kielletty.

Tupakointi on kielletty tupakkalain mukaan seuraavissa paikoissa:

- rakennuksen, kulkuneuvon tai muun vastaavan paikan sisätiloissa, jotka ovat yleisön tai työntekijöiden käytettävissä taikka elinkeinotoiminnassa tuotettujen tai julkisten palvelujen tarjoamista varten asiakkaiden käytettävissä;
- ulkotiloissa järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksissa tai katsomoissa taikka muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa, joissa osallistujat oleskelevat paikoillaan;
- päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten ulkotiloissa.

Tupakoida ei myöskään saa yksityisessä käytössä olevan kulkuneuvon sisällä, kun siellä oleskelee alle 15-vuotias. Kielto ei koske kulkuneuvossa olevaa asuintilaa. Tupakointikielto autossa vähentää lasten altistumista tupakansavulle ja sen aiheuttamille terveyshaitoille. Savutonta tupakkatuotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa.

Tupakkalain toteutumista voidaan valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään valvontakohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus.

9.4.1 Tupakointitilat

Kaikki tupakointitilat pitää hyväksyä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti ennen niiden rakentamista ja -käyttöönottoa. Tupakointitilaa ei saa olla tilassa, joka on pääasiassa alle 18-vuotiaiden käytössä. Tupakan savu ei saa levitä alueelle, jossa tupakointi on kielletty. Ravintoloiden tupakointitilojen tulee olla kohtuullisen kokoisia suhteessa liikehuoneiston kokoon ja asiakaspaikkojen määrään. Tupakointitilasta on laadittava omavalvontasuunnitelma ja niissä ei saa tarjoilla tai nauttia ruokaa tai juomia.

Tupakkalain olosuhdevalvontaa suoritetaan pääsääntöisesti terveydensuojelulain tai elintarvikelain mukaisten tarkastuskäyntien yhteydessä. Pelkästään alkoholijuomia anniskelevat ravintolat eivät ole säännöllisen elintarvikevalvonnan piirissä. Osassa näistä on kuitenkin tupakkatuotteiden vähittäismyyntiä ja tupakointitila. Nämä tarkastetaan aina toiminnan aloittamisen, toimijan vaihtumisen tai asiakasvalitusten yhteydessä, jolloin tarkastetaan myös tupakkatuotteiden vähittäismyynti ja tupakointitila.

Tupakointitilojen osalta tarkastettavia asioita ovat esimerkiksi tupakointikieltoa osoittavien opasteiden sijoittelu, tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattaminen, omavalvontavelvoitteen toteutuminen sekä tupakointitilan ja -laitteiston huolto ja toimivuus. Tarkastuksissa käytetään Valviran laatimaa tupakointikieltojen ja -rajoitusten tarkastuslomaketta. Savuttomuustarkastuksissa käytetään aistihavaintoihin perustuvaa arviointia (mm. tuhkakuppien sijoittelu, näkyvä savu, savun haju) ja tarvittaessa voidaan selvittää savun kulkeutumista merkkisavututkimuksin tai ilmanäytteiden avulla.

9.4.2 Tupakointikiellot asuntoyhteisössä

Tupakkalain mukaan asuntoyhteisön yhteisissä ja yleisissä sisätiloissa ei saa tupakoida. Asuntoyhteisö saa itse kieltää tupakoinnin hallitsemisensa yhteisissä ulkotiloissa rakennuksen sisäänkäyntien ja ilmanottoaukkojen läheisyydessä, lasten leikkialueella ja yhteisillä parvekkeilla.

Tupakkalaki antaa taloyhtiöille mahdollisuuden hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden ja muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin.

Tupakointikieltoa koskeva hakemus voi kohdistua yhteen tai useampaan parvekkeeseen tai tilaan ja tilat on yksilöitävä hakemuksessa. Tupakointikielto saadaan määrätä asuinhuoneiston asuintilaan vain, jos savun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä. Asuintilan haltijalle tulee ennen kiellon määräämistä varata mahdollisuus estää savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään. Tupakointikielto ei tässä tapauksessa koske sähkösavukkeen käyttöä.

Tupakointikieltojen määrääminen asuinyhteisöön on ollut mahdollista 1.1.2017 alkaen. Savun kulkeutumisen mahdollisuus riittää kiellon määräämiseen eikä terveyshaittaa tarvitse osoittaa, toisin kuin terveydensuojelulain mukaisessa menettelyssä. Terveydensuojelulain soveltaminen on kuitenkin edelleen mahdollista yksittäistapauksissa. Asuntoihin ja muihin oleskelutiloihin tulevan tupakansavun haittoihin puututaan vain kirjallisen vireille tulon kautta.

9.5 Tupakkalain valvonnan painopisteet

Valvira on määritellyt tupakkalain valtakunnallisessa valvontaohjelmassa valvonnan painopistealueet vuosille 2020-2024. Nämä ovat:

- Omavalvonnan tukeminen
- Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa
- Laittoman kaupan ehkäisy sekä viranomaisten välinen yhteistyö.

Tupakkalaissa omavalvontasuunnitelman laatimisvelvoite koskee tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myyntiä sekä ravintoloiden tupakointiloja. Näiltä osin omavalvontasuunnitelman laatiminen on toiminnanharjoittajille lakisääteinen velvoite. Painopisteen tavoitteena on auttaa parantamaan toiminnanharjoittajien omavalvonnan laatua, lisätä valvonnan näkyvyyttä ja vaikuttavuutta sekä edistää valvontakohteista tehtävää riskinarviointia.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Tätä teemaa tukee tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelman toinen painopiste, yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa. Vantaalla on jo aiempinakin vuosina tehty yhteistyötä ehkäisevän päihdetyön yksikön kanssa osallistumalla kaupungin tarjontatyöryhmän työskentelyyn. Tätä jatketaan mahdollisuuksien mukaan.

Tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteenä vuodelle 2021 on edelleen savukkeiden ja kääretupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten pakolliset turvaominaisuusmerkinnät sekä jäljitettävyyssjärjestelmän mukaiset yksilölliset tunnistet. Turvaominaisuusmerkinnän avulla voidaan määrittää, onko myynnissä oleva tuote aito vai laiton tupakkatuote. Jäljitettävyyssjärjestelmän mukaisilla tunnistekoodilla pystytään jäljittämään tuote valmistuksesta aina vähittäismyyntiin asti. Tupakkalain mukaisessa myynnin valvonnassa kiinnitetään erityistä huomioita näihin edellä mainittuihin pakollisiin vähittäismyyntipakkausten merkintöihin, joiden tarkoituksena on ehkäistä tupakkatuotteiden laitonta kauppaa.

Valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman mukaan valvonnan toteuttamisessa tulisi kiinnittää huomiota viranomaisyhteistyön toimintatapojen luomiseen ja vakiinnuttamiseen sekä yhteistyön toimivuuteen. Tavoitteena on edistää viranomaisten välistä yhteistyötä tupakkatuotteiden laittoman kaupan ehkäisyn näkökulmasta. Vuosina 2022–2024 toteutetaan ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä keskittymällä valvonnassa niihin osa-alueisiin, joissa kunnilla ja Valviralla on päällekkäistä valvontatoimivaltaa.

Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa on valtakunnallisen valvontaohjelman painopistealueena koko suunnitelmakauden ajan. Vantaan painopistealueet mukailevat valtakunnallisia painopisteitä.

9.6 Valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset

Tupakka- ja lääkelakien mukaiseen valvontaan on Vantaalla arvioitu kuluvan yhteensä 0,9 htv.

Taulukossa 5 on esitetty tupakkalain valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset vuodelle 2021. Kaikki tupakan ja nikotiinikorvaustuotteiden myyntipaikat tarkastetaan joka toinen vuosi. Tarkastustiheyden määrittelyssä on huomioitu valtakunnallisessa tupakkalain valvontaohjelmassa 2020-2024 esitetyt tarkastustiheydet ja painopistealueet. Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikkojen valvonnassa vuoden 2021 tarkastustarve on 98 tarkastusta.

Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnassa tiedossa olevien kohteiden tarkastustarve on 5 tarkastusta.

Osa tupakkalain valvontaan käytettävästä työajasta kuluu myyntilupahakemusten käsittelyyn, neuvontaan, valitusten käsittelyyn, valvontaa tukevaan työhön, hallinnollisiin töihin, suunnitteluun sekä rekisterien ja seurannan kehittämiseen.

Nikotiinivalmisteiden myyntipaikkoja on Vantaalla 126.

Taulukko 3. Tupakka- ja lääkelain mukaiset valvontakohteet.

Toiminta	Valvontakohteiden lukumäärä (10/2020)	Tarkastustiheys krt/vuosi		Tarkastustarve määrä/vuosi	
		Valviran ohje	YTEn suunniteltu	Valviran ohje	YTEn suunniteltu
Vähittäismyynti	196	0,5	0,5	98	98
Tukkumyynti	7	0,5	0,5	4	4
Tupakointikiellot ja -rajoitukset					
Ravintolat ja muut ravitsemisliikkeet, joissa on tupakointitila	16	0,3	0,3	5	5
Nikotiinivalmisteet	126		0,5		63

Lainsäädäntö ja ohjeet

Tupakkalaki (549/2016)

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (593/2016) tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyyntistä

Lääkelaki (395/1987) § 54 a - 54 e

Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2020 – 2024

10 ELINTARVIKEVALVONTA

Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus, hyvä terveydellinen laatu ja jäljitettävyys sekä kuluttajan suojaaminen elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta.

Vuonna 2020 lausunnolla ollut elintarvikelaki tulee todennäköisesti voimaan vuonna 2021. Lain perusteella esim. maahantuotujen eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin valvonnan tehostaminen ja kotitoimijoiden valvonta kuuluvat kuntien suunnitelmalliseen valvontaan.

10.1 Valvontaviranomaisen tehtävät

Viranomaisvalvonnan on oltava vaatimustenmukaista, terveysvaaroja ehkäisevää ja kuluttajaa suojaavaa. Ennaltaehkäisevään valvontaan sisältyy elintarvikehuoneistojen toiminnastaan tekemien ilmoitusten ja hyväksymishakemusten käsittely ja alustavan riskinarvioinnin suorittaminen niiden perusteella. Elintarvikealan toimijoiden ja kuluttajien neuvonta ja opastus on myös ennaltaehkäisevää valvontatyötä. Tärkein osa valvontaa on suunnitelmallisen valvonnan toteuttaminen. Suunnitelmalliseen valvontaan kuuluu elintarvikehuoneistojen tilojen ja toiminnan tarkastamisen lisäksi omavalvonnan toimivuuden arviointi, sekä tarpeelliseksi katsottava näytteenotto.

Valvontaviranomaisen on puututtava epäilyihin terveyshaittoihin sekä määräystenvastaisuuksiin. Kuluttajavalitukset ja muiden viranomaisten toimenpitepyynnöt käsitellään viipymättä.

10.2 Tarkastusten sisältö

Elintarvikevalvontaa toteutetaan pääosin elintarvikealan toimijoihin kohdistuvilla tarkastuksilla. Tarkastuksista laaditaan aina kirjallinen dokumentti, jossa yksilöidään tarkastuksessa tehdyt havainnot.

Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset ovat maksullisia. Tarkastusmaksun suuruus määräytyy valvontakohdetypin eli kohdetoiminnan mukaan. Maksut perustuvat tarkastuksesta aiheutuneiden keskimääräisten kokonaiskustannusten määrään ja tarkastukseen tavanomaisesti kuluvaan työaikaan. Tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen ja lisäksi matkoista aiheutuneet kustannukset peritään keskimääräisen 0,5 tunnin matka-ajan mukaisesti.

Elintarvikehuoneistot, joissa käsitellään eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on hyväksyttävä ennen toiminnan aloittamista. Hyväksyttävät elintarvikehuoneistot tarkastetaan aina jo ennen toiminnan aloittamista.

Ilmoitettavat elintarvikehuoneistot tarkastetaan pääsääntöisesti vasta toiminnan aloittamisen jälkeen. Ensimmäinen tarkastus suoritetaan riskinarvioinnin perusteella 1, 3 tai viimeistään 6 kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta. Jos ilmoituksen perusteella epäillään, että toimintaan liittyy riskejä, joita toimija ei ole ottanut huomioon tai että toiminta ei ilmoituksen perusteella ole lainkaan mahdollista, voidaan ensimmäinen tarkastus tehdä jo ennen toiminnan aloittamista. Ensimmäisessä tarkastuksessa selvitetään elintarvikehuoneiston toimintaedellytykset kuten tilojen sijoittelu ja riittävyys, rakenteet, laitteet ja toimijan omavalvonta.

Toimijoiden elintarvikehuoneistoista tekemät ilmoitukset kirjataan seurantataulukkaan, johon merkitään, kun toimijalle on lähetetty todistus ilmoituksen käsittelystä. Tämän avulla pystytään seuraamaan ilmoitusten käsittelyaikoja. Ilmoitusten käsittelyaikatavoite on kaksi viikkoa (10 työpäivää). Samaan seurantataulukkaan merkitään myös uuden kohteen riskinarviointi, jonka mukaan ensimmäisen tarkastuksen ajankohta (1, 3 tai 6 kk) määräytyy, sekä tarkastuksen suorituspäivä. Näin taulukon avulla seurataan myös ensimmäisten tarkastusten toteuma-aikoja.

Ensimmäisen tarkastuksen jälkeen elintarvikehuoneistoon tehdään suunnitelmallisia tarkastuksia valvontasuunnitelman mukaisella tiheydellä. Tarkastustiheys määräytyy Ruokaviraston elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokituksesta ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittämisestä antaman ohjeen (Ruokavirasto 10503/4) mukaisesti ja tarkastusmäärät saadaan ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmästä eli VATI:sta.

Tarkastuksia suunniteltaessa käytetään apuna Ruokaviraston ohjetta 10503/4. Tarkastukset tehdään yleensä ennalta ilmoittamatta. Joissakin tapauksissa voi kuitenkin olla tarkoituksenmukaista sopia tarkastuksesta etukäteen, jotta vastuuhenkilöiden on mahdollista olla mukana tarkastuksessa.

Tarkastus voi kattaa koko toiminnan tai kohdistua vain johonkin toiminnan osa-alueeseen esim. tarkastetaan vain tietyt tilat ja toiminnot tai omavalvonnan sisältöä, toteutusta ja omavalvonnan tuloksia tai vaikkapa pakkausmerkintöjä, jäljitettävyyttä, työskentelyhygieniää tai elintarvikkeiden koostumusta. Tarkastuksilla varmistetaan omavalvontanäytteenoton riittävästä, näytteenoton toteuttamisesta omavalvonnan mukaisesti, sekä tarkastetaan näytetulokset ja niiden johdosta tehdyt toimenpiteet. Jos omavalvontanäytteenotto tai sen perusteella tehdyt toimenpiteet vaikuttavat riittämättömiltä, voi viranomainen ottaa näytteitä omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi.

Valvonta voi kohdistua myös pelkästään asiakirjoihin ja tapahtua tällöin joko etätarkastuksena tai perinteisenä tarkastuksena toimijan tai viranomaisen tiloissa. Asiakirjatarkastuksia ovat mm. elintarvikehuoneistoilmoituksen käsittely, omavalvonnan tarkastaminen, kuljetuksiin, vientiin ja tuontiin liittyvien asiakirjojen tarkastaminen, takaisinvetoilmoitusten tarkastaminen tai omavalvonnan suorittamisen ja tulosten tarkastaminen vähittäismyynnin sähköisestä tietopankista.

Oiva on elintarvikevalvonnan tarkastustietojen julkistamisjärjestelmä, jota koordinoi Ruokavirasto. Suunnitelmalliset tarkastukset ovat yleensä nk. Oiva-tarkastuksia, jotka tehdään Ruokaviraston laatimien Oiva-arviointiohjeiden mukaisesti. Arviointiohjeita on yhteensä 163, erikseen ilmoitettaville ja hyväksyttävillä elintarvikehuoneistoille. Elintarvikehuoneiston toiminnasta riippuen yhtä huoneistoa koskee vain osa arviointiohjeista ja tavoitteena on, että kolmen vuoden tarkastusjakson aikana kaikki kyseistä elintarvikealan toimijaa koskevat arviointikohdat tulevat tarkastetuiksi.

Oivassa arvioidaan neliportaisella asteikolla (Oivallinen, Hyvä, Korjattavaa, Huono) yrityksen elintarviketurvallisuutta, kuten elintarvikehygieniää ja tuoteturvallisuutta. Jos tarkastuksissa havaitaan epäkohtia eli Oiva-arvosanaksi tulee joko Korjattavaa tai Huono on tarpeen suorittaa uusintatarkastus, jolla varmistetaan, että epäkohtien korjaamiseksi annettuja määräyksiä on noudatettu. Epäkohtien korjaamiselle sovitaan määräaika, jonka umpeuduttua uusintatarkastus tehdään. Tarkastuskäynnin sijaan on myös mahdollista muutoin dokumentoidusti varmistua epäkohdan korjaantumisesta. Uusintatarkastukset ovat toimijalle maksullisia.

Valituksen johdosta kohteeseen tehdään asian selvittämiseksi tarkastus, joka on toimijalle maksuton.

10.3 Elintarvikevalvonnan toteutus ja kohdentaminen

Kohteiden tarkastuskäynnit ovat valvonnan tärkeä työkalu ja näytteenotto on hyvä lisä viranomaisen valvontakeinoihin. Sähköinen etävalvonta on myös mahdollista, kun valvonnan tarvitsemia tietoja löytyy netistä tai niitä voidaan toimittaa viranomaiselle sähköisesti.

Valvonnan vaikuttavuutta ja läpinäkyvyyttä pyritään lisäämään viranomaisvalvonnan tarkastustulosten julkaisemisella. Elintarvikelaki, joka on ollut lausunnolla vuonna 2019 ja 2020, edellyttää elintarvikealan toimijaa julkaisemaan valvontaviranomaisen antaman tarkastusasiakirjan ja valvontaviranomaista julkaisemaan suorittamansa elintarvikevalvonnan tulokset Ruokaviraston määräämällä tavalla. Yksittäisten valvontakohteiden valvontatietojen julkaiseminen aloitettiin Oiva-järjestelmän myötä toukokuussa 2013 vähittäismyynti- ja tarjoilupaikkojen osalta. Vuonna 2015 Oiva laajeni ja kattaa nykyään suurimman osan elintarvikealan yrityksistä. Valvonnan vaikuttavuutta lisää myös pakkokeinojen käyttö, jota seurataan keskusviranomaisen taholta ja kuntia on ohjeistettu lisäämään niiden käyttöä. Pakkokeinoihin tulee ryhtyä aina, jos toimija ei viivytyksettä korjaa Oiva-arvosanaan ”huono” johtanutta virhettä.

Elintarvikevalvontaa tehdään riskinarvioinnin perusteella ja tarkastustiheys määräytyy Ruokaviraston elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokituksesta ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittämisestä antaman ohjeen (Ruokavirasto 10503/4) mukaisesti. Valvontaa kohdennetaan erityisesti sellaisiin kohteisiin, joissa valvontatoimenpiteillä on suurin vaikuttavuus (suuret tuotantomäärät ja toimitusalueen laajuus, paljon asiakaspaikkoja tai tehtyjä annoksia, asiakaskunnassa riskiryhmiä kuten lapsia tai vanhuksia). Aiemmin tarkastustiheys perustui yksinomaan elintarvikehuoneiston toimintatyyppiin (VATI:n kohdetoimintaan), jatkossa toiminnan sisältö ja laajuus otetaan enemmän huomioon valvontatarvetta määritettäessä. Tällöin samassa toimintatyyppissä, kohdetoiminnassa, olevien yksittäisten kohteiden riskiluokka ja siten tarkastustiheys

vaihtelee. Riskiluokitusohjeessa luokkia on 15, kun 0-luokka otetaan huomioon. Ilmoitetut elintarvikehuoneistot, joihin ei tehdä suunnitelmallisia tarkastuksia, kuuluvat riskiluokkaan 0. Ilmoitettavat elintarvikehuoneistot sijoittuvat riskiluokkiin 1-6 ja hyväksyttävät elintarvikehuoneistot riskiluokkiin 3-10. Ohjeessa on annettu myös riskiluokan perusteella ohjeellinen yhteen tarkastukseen käytettävä aika.

Uudet toimijat tarkastetaan aina viimeistään 6 kk kuluessa toiminnan alkamisesta, samoin kohteet, joissa ilmoitetaan toiminnan olennaisesta muuttumisesta. Tarkastusten määrää ja tarkastusten kohdentumista on yleensä seurattu vähintään neljästi vuodessa.

Suunnitelmassa pyritään ottamaan huomioon tarjoilussa ja vähittäismyynnissä myös uusintatarkastusten määrä. Näiden osalta Oiva-järjestelmästä on saatu tietoa jo riittävän pitkältä ajalta, jotta pystytään arvioimaan Korjattavaa- tai Huono-arvosanan saavien kohteiden määrää ja siten uusintatarkastusten tarvetta.

10.4 Elintarvikkeiden tarjoilu

Elintarvikehuoneistoista tarjoilupaikat ovat suurin säännöllisesti valvottavien kohteiden ryhmä. Tarjoilupaikkojen kohdetoimintoja on Vantaalla VATI:n mukaan 959 kpl (11/2020).

Taulukossa 4 on esitetty tarjoilupaikkojen eri toimintatyyppien, kohdetoimintojen lukumäärä, Ruokaviraston riskiluokitusohjeen mukaiset riskiluokat ja niiden perusteella kohdetyyppiin suunnitellut tarkastusmäärät 2021 ja tarkastukseen käytettävä aika.

Oiva-tilastojen mukaan huonoimpien Oiva-arvosanojen Huono ja Korjattavaa määrä Vantaalla vaihtelee tarjoilupaikoissa eri toimintatyypeissä 4-22 % välillä. Prosentuaalisesti eniten uusintatarkastuksia tehdään ravintoloihin, vähiten taas tarjoilukeittiöihin ja kahvilatoimintaan. Arvio uusintatarkastusten määrästä v. 2021 perustuu siihen, kuinka suuri osa toimintatyyppien mukaisista kohteista on vuoden 2019 tarkastustietojen mukaan saanut arvosanan Huono tai Korjattavaa.

Taulukko 4. Suunnitelmallinen valvonta tarjoilupaikoissa

Toimintatyyppi, kohdetoiminta Riskiluokka (RL)	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitelmallisia tarkastuksia / vuosi / kohde (tarkastuksen kesto h)	Suunnitel- mallisia tarkastuksia yhteensä	Uusinta- tarkastuksia	Tarkastuksia yhteensä v. 2021
Ravintolatoiminta (valmistus ja tarjoilu ko. paikassa) RL 2-4	294	0,5-2 (2-4)	233	51	284
Grilli tai pikaruokalatoiminta RL 1-3	64	0,35-1 (1-4)	28	4	32
Kahvilatoiminta RL 1-2	129	0,35-0,5 (1-4)	43	2	45
Pubitoiminta (vain juomatarjoilua tai vähäistä elintarviketarjoilua) RL 0	52	0 (1-2)	7 (aloitus- tarkastukset)	1	8
Suurtalous, Keskuskeittiötoiminta ja pitopalvelu (ja ravintola, joka toimittaa ruokaa myös muualla) tarjoiltavaksi) RL 2-5	66	0,5-3 (1-5)	83	6	89

Toimintatyyppi, kohdetoiminta Riskiluokka (RL)	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitelmallisia tarkastuksia / vuosi / kohde (tarkastuksen kesto h)	Suunnitelmallisia tarkastuksia yhteensä	Uusintatarkastuksia	Tarkastuksia yhteensä v. 2021
Suurtalous, Laitoskeittiötoiminta (koulut, päiväkodit, sairaalat, hoitolaitokset, henkilöstöravintolat) RL 2-4	135	0,5-2 (1-4)	87	6	93
Suurtalous, Tarjoilukeittiötoiminta (muualla valmistetun ruoan tarjoilu, vähäistä välipalojen ym. valmistusta) RL 1-2	219	0,35-0,5 (1-4)	77	3	80
yhteensä	959		558	73	631

Riskiluokitusohjeen mukaan kaikkein vähäriskisin toiminta voidaan jättää kokonaan suunnitelmallisten tarkastusten ulkopuolelle. Tällaiset kohteet kirjataan ilmoitusvelvollisuuden perusteella valvontakohdejärjestelmään ja niihin tehdään aloittamisen jälkeen tarkastus. Tämän jälkeen kohteissa käydään vain valitusten tai muiden tämääntapaisten syiden perusteella. Esimerkkeinä on mainittu tarjoilupaikeista mm. pubit, joten toimintatyyppi, kohdetoiminnan Pubitoiminta, tarkastusmääriin on arvioitu uuden toiminnan aloittamiseen tai toimijan vaihtumiseen liittyvät tarkastukset, sekä tarvittavat uusintatarkastukset. Pubit kuuluvat 0-luokkaan ja niihin tehdään rekisteröinnin jälkeen aloitustarkastus, joka ei ole Oiva-tarkastus. Uusintatarkastuksia voidaan tehdä tarvittaessa.

10.5 Elintarvikkeiden myynti

Vantaalla on elintarvikkeiden vähittäis- ja tukkumyyntikohdetoimintoja yhteensä 295 kpl, joista 12 kpl on tukkumyyntitoimintoja (11/2020). Taulukossa 5 on esitetty myyntipaikkojen kohdetoimintojen lukumäärä, Ruokaviraston riskiluokitusohjeen mukaiset riskiluokat ja niiden perusteella suunnitellut tarkastusmäärät 2021 ja tarkastukseen käytettävä aika.

Taulukko 5. Suunnitelmallinen valvonta vähittäis- ja tukkumyyntipaikoissa

Toimintatyyppi, kohdetoiminta Riskiluokka (RL)	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitelmallisia tarkastuksia / vuosi / kohde (tarkastuksen kesto h)	Suunnitelmallisia tarkastuksia yhteensä	Uusintatarkastuksia	Tarkastuksia yhteensä v. 2021
Elintarvikkeiden vähittäismyynti RL 0-4	283	0-2 (1-4)	144	23	167
Elintarvikkeiden tukkumyynti RL 2-3	12	0,5-1 (1-4)	7	0	7
yhteensä	295		151	23	174

Vantaalla on 8 suurmyymälää/hypermarkettia, joissa on monipuolinen ja laaja valmisruokatuotanto. Pinta-alaltaan hypermarketit ovat vähintään 2000 m². Hypermarkettien liha- ja kalaosastoilla on elintarvikkeiden valmistusta ja jalostusta. Myymälän valmistamia elintarvikkeita myydään pakkaamattomana palvelutiskiltä sekä pakataan itsepalvelumyyntiin. Hypermarketeilla on usein kahvila- ja ravintolatoimintaa, jolloin elintarvikkeita nautitaan paikan päällä. Vantaan hypermarkettien sisälle on rakennettu omat leipomot, joissa valmistetaan sekä ruokaleipää että helposti pilaantuvia konditoriatuotteita. Uutta on myymälöissä tapahtuva sushin valmistus ja myynti. Myynti tapahtuu sekä pakattuna että irtomyyntinä bufeesta.

Supermarketit ovat pinta-alaltaan huomattavasti hypermarketteja pienempiä, pinta-ala on keskimäärin 1000 m². Toiminnoiltaan supermarketit ovat lähellä hypermarketteja, mutta toiminnan laajuus on pienempi. Kohteissa on usein helposti pilaantuvien elintarvikkeiden valmistusta, pakkaamista ja /tai palvelumyyntiä. Supermarketteihin lukeutuvia myymälöitä Vantaalla on tällä hetkellä n.18 kpl. Useampaan supermarkettiin on avattu sushipiste, jossa valmistetaan ja myydään susheja.

Ruokaviraston riskiluokituksen mukaan hyper- ja supermarketteihin tehdään kaksi tarkastusta vuodessa, jos elintarvikkeiden myyntipinta-ala on yli 1000 m². Suurmyymälän sisällä voi olla useampia toimijoita. Nämä myymälän ulkoistetut toimijat hoitavat itsenäisenä yrityksenä esimerkiksi leipomon tai palvelutiskin toiminnot. Jos ulkoistettu toimija on päävastuussa toiminnastaan, kohteeseen tehdään oma tarkastus, joka määräytyy Ruokaviraston riskiluokituksen mukaisesti riippuen toiminnan luonteesta ja laajuudesta. Jos kauppialla on päävastuu koko myymälän toiminnasta, ulkoistettujen toimijoiden tarkastukset sisältyvät myymälän tarkastuksiin. Jos kauppias pitää myymälässään ravintolaa, ravintolaan tehdään oma tarkastuksensa, joka määräytyy riskiluokituksen mukaisesti kuukaudessa keskimäärin myydyin annosmäärän mukaisesti. Myymälässä olevan kahvilan tarkastus sisältyy hypermarketin tarkastukseen, jos kauppias hallinnoi kahvilaa.

Pakkaamattomien, helposti pilaantuvien tuotteiden palvelumyynti tarkastetaan kerran vuodessa. Supermarketteja pienemmät marketit, joiden elintarvikemyynnin pinta-ala on välillä 200-1000 m² ja kohteen toimintaan kuuluu pääasiassa teollisuuden pakkaamat tuotteet, tarkastetaan joka toinen vuosi.

Pienet myymälät, kuten lähikaupat ja elintarvikekioskit, joiden elintarvikemyynnin pinta-ala on pienempi kuin 200 m² tarkastetaan kolmen vuoden välein. Jos tämän kaltaiseen kohteeseen tulee helposti pilaantuvien elintarvikkeiden myyntiä pakkaamattomana, kuten salaattibaari, johon pilkotaan itse salaatteja tai palvelutiski, tarkastus tehdään joka toinen vuosi.

Vähittäismyynnin toimintatyyppissä on myös kohteita, joihin ei tehdä suunnitelmallisia tarkastuksia. Tällaiset kohteet tarkastetaan vain tarvittaessa esim. ruoka-aputoiminta. Vähittäismyynnin toimintatyyppissä on myös kohteita, joihin tehdään vain ensimmäinen tarkastus rekisteröinnin jälkeen. Tällaisia ovat esim. apteekit ja kuntosalit, joissa ei ole omaa valmistusta, valmistuttamista, tuontia tai markkinointia.

Vantaalla järjestetään markkinoita, festivaaleja ja muita yleisötapauhtumia, joissa tarjoillaan ja myydään elintarvikkeita liikkuvista elintarvikehuoneistoista. Vantaalla on myös säännöllistä valvontaa edellyttävää, sesongin mukaista ulkomyyntiä ja tarjoilua toreilla ja muilla perinteisillä ulkomyyntialueilla. Liikkuvan elintarvikehuoneiston toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista koskeva ilmoitus käsitellään Vantaalla, jos toiminta aloitetaan tai jos toiminta on aiemmin hyväksytty tai toiminnasta ilmoitettu Vantaalla. Toiminnan saapumisesta paikkakunnalle tulee tiedottaa 4 arkipäivää aikaisemmin Vantaan ympäristökeskukseen. Tiedottamisvelvollisia ovat ne toimijat, jotka ovat toiminnastaan ilmoitusvelvollisia. Tapahtumajärjestäjä voi tiedottaa kaikista tapahtuman elintarviketoimijoista keskitetysti. Ulkomyyjä voi kuitenkin olla myös toimija, jonka ei tarvitse tiedottaa kuntaa saapumisestaan. Tällaisia ovat alkutuottaja, joka toimii alkutuotantoilmoituksen perusteella, yksityishenkilö, jonka toiminta on vähäriskistä tai toimija, jonka toiminta on vähäriskistä eikä ole elinkeinotoimintaa (esim. järjestöt). Kaikkia toimijoita voidaan tapahtumien yhteydessä valvoa. Ilmoitusvelvollisten toimijoiden tarkastuksesta voidaan laskuttaa riippumatta siitä, missä valvontayksikössä toimijan ilmoitus on käsitelty. Näiden toimijoiden valvonta sisältyy toiminnasta riippuen myynnin tai tarjoilun toimintatyyppeihin.

Ravintolisien myynti elintarvikkeiden myyntipaikoissa on lisääntynyt viime vuosina merkittävästi. Tavallisten kauppojen lisäksi niitä myydään apteekeissa, erikoisliikkeissä, kuntosaleilla sekä internetissä. Ravintolisien internetissä tapahtuvaa myyntiä on tarkoitus valvoa myös jatkossa.

10.6 Laitokset, varastot, valmistus ja kuljetus

Vantaalla on monipuolista elintarviketuotantoa ja Suomen oloissa huomattavan kokoisia elintarviketuotantolaitoksia ja -varastoja, joiden valvonnasta vastaavat siihen määräyty tarkastajat ja kaupungineläinlääkärit.

Liha-, kala- ja maitoalan laitosten tarkastustiheydet perustuvat pääosin Ruokaviraston riskiluokitusohjeeseen. Jotkut liha-alanlaitokset ovat kuitenkin niin suuria ja toiminta monipuolista, että yhdellä tarkastuskerralla pystytään tarkastamaan vain osa laitoksen toiminnoista. Tästä syystä

suunnitelmallisten tarkastusten (tarkastuskertojen) määrä on suurempi kuin riskiluokitusohjeessa. Myös aiempi valvontahistoria ja paikallinen riskinarviointi voi olla tarkastusmäärän perusteena. Hyväksytyn elintarvikehuoneiston valvontatiheyttä voi nostaa myös mahdolliset kolmannen maan vientihyväksynnän vaatimat lisätarkastukset.

Taulukossa 6 on esitetty laitosten, maahantuonnin/-viennin, varastojen ja kuljetusten kohdetoimintojen lukumäärät, Ruokaviraston riskiluokitusohjeen mukaiset riskiluokat ja niiden perusteella suunnitellut tarkastusmäärät 2021 ja tarkastukseen käytettävä aika. Kohteet ovat olleet Oiva-järjestelmän piirissä vuodesta 2015 alkaen. Uusintatarkastuksia on jouduttu tekemään vain harvoin ja useamman kerran vuodessa tarkastettavissa kohteissa epäkohtien korjaantuminen on yleensä tarkastettu erillisen uusintatarkastuksen sijaan seuraavan suunnitelmallisen tarkastuksen yhteydessä.

Taulukko 6. Suunnitelmallinen valvonta laitoksissa, maahantuonnissa/-viennissä, varastoissa ja kuljetuksissa

Toimintatyyppi, kohdetoiminta Riskiluokka (RL)	Kohdetoimintojen lukumäärä	Tarkastuksia / vuosi / kohdetoiminta (tarkastuksen kesto h)		Tarkastettuja kohdetoimintoja yhteensä vuonna 2021
		Ruokavirasto	YTE	
Jauhelihan valmistus RL 7	4	1-8 (2-5)	2-6	7
Leikkaamo RL 7	2	6 (2-5)	6	7
Lihavalmisteiden valmistus (kypsä) RL 9	3	2-10 (2-5)	2-32	38
Raakalihavalmisteiden valmistus RL 6	1	4 (2-5)	3	3
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely RL 6	1	4 (3-5)	4	4
Jäätelön valmistus RL 4	1	2 (1-4)	2	2
Muu maitoalan valmistus RL 4-6	2	2-4 (3-5)	2-4	8
Elintarvikkeiden pakastaminen RL 1-2	4	0,35-1 (1-4)	0,35-1	1
Elintarvikkeiden pakkaaminen RL 1	3	0,35 (1-3)	0,35	1
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi RL 3-5	18	1-3 (2-5)	1-3	25
Muu elintarvikkeiden varastointi RL 1-2	72	0,35-0,5 (1-4)	0,35-0,5	26

Toimintatyyppi, kohdetoiminta Riskiluokka (RL)	Kohdetoimin- tojen lukumäärä	Tarkastuksia / vuosi / kohdetoiminta (tarkastuksen kesto h)		Tarkastettuja kohdetoimintoja yhteensä vuonna 2021
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus RL 1-2	2	0,35-0,5 (1-4)	0,35-0,5	1
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia RL 1-3	11	0,35-1 (1-4)	0,35-1	7
Muiden viljatuotteiden valmistus RL 1-3	1	0,35-1 (1-4)	0,35-1	0
Pakkaamotoiminta RL 1-2	6	0,35-0,5 (1-4)	0,35-0,5	2
Ruoka- ja kahvileipien valmistus RL 1-3	15	0,35-1 (1-4)	0,35-1	7
Makeisten valmistus RL 2-5	4	0,5-3 (1-5)	0,5-2	4
Muu valmistus esim. kahvin paahto RL 1-4	7	0,35-2 (1-4)	0,35-1	3
Yhdistelmätuotteide n valmistus RL 3-5	9	1-3 (1-5)	1-3	17
Elintarvikkeiden maahantuonti RL 1-3	50	0,35-1 (1-4)	0,35-1	26
Elintarvikkeiden maastavienti RL 1	4	0,35-1 (1-3)	0,35-1	1
Elintarvikkeiden kuljetus RL 1	53	0,35-0,5 (1-3)	0,35-0,5	19
Elintarvikkeiden kuljetus jäähdytettynä RL 1-2	49	0,35-0,5 (1-4)	0,35-0,5	17
Elintarvikkeiden kuljetus lämpimänä RL 1	10	0,35-0,5 (1-3)	0,35-0,5	4
Elintarvikkeiden pakastekuljetus RL 1-2	23	0,35-0,5 (1-4)	0,35-0,5	8

Toimintatyyppi, kohdetoiminta Riskiluokka (RL)	Kohdetoimin- tojen lukumäärä	Tarkastuksia / vuosi / kohdetoiminta (tarkastuksen kesto h)		Tarkastettuja kohdetoimintoja yhteensä vuonna 2021
Yhteensä	355			238

Toimintatyyppissä Eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi on ainoastaan hyväksytty varastolaitokset ja kaikki ilmoitetut varastot ovat toimintatyyppissä Muu elintarvikkeiden varastointi. Elintarvikkeiden maahantuonti- toimintatyyppissä on sekä eläinperäisten (maahantuonti sisämarkkinoilta) että ei-eläinperäisten elintarvikkeiden maahantuojat.

10.7 Alkutuotannon valvonta

Elintarvikevalvontaviranomaisen tulee pitää saamiensa ilmoitusten pohjalta rekisteriä alkutuotannon toimijoista mm. lihan-, maidon-, kasvisten- ja viljantuottajista. Toimijoiden velvollisuus on laatia toiminnastaan omavalvonnan kuvaus.

Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi, Ruokaviraston ohje (Evira 10507/1), on annettu lokakuussa 2017. Ohjeessa on määritelty alkutuotantopaikkojen tarkastustiheyksiä.

Maidontuotantotilojen hygieenisistä tarkastuksista on tehty jo vuodesta 1997 alkaen. Nykyisin Vantaalla ei enää ole maidontuotantotiloja.

Itujen tuottaminen poikkeaa muusta alkutuotannosta, sillä se on elintarvikeviranomaisen hyväksyntää vaativaa alkutuotantoa. Vantaalla ei ole tällä hetkellä itujen tuottamista.

Valvontarekisterissä on toimintatyyppinä peltoviljely 56 alkutuotantopaikalla, joita valvotaan Ruokaviraston uuden ohjeen mukaan tarvittaessa. Jo toiminnassa olevia tähän toimintatyyppiin kuuluvia alkutuotantopaikkoja ei tarvitse käydä tarkastamassa, eikä tuottajia haastatella, ellei siihen ole erityistä tarvetta. Kun toimintatyyppiin kuuluva uusi toiminnanharjoittaja tekee alkutuotantopaikan toiminnan aloittamisilmoituksen, paikka kirjataan valtion ja kuntien käytössä olevaan toiminnanohjaus- ja tiedonkeruujärjestelmään (VATI). Valvoja arvioi ilmoituksen perusteella ja mahdollisesti ottamalla yhteyttä uuteen toimijaan, onko toimijalle tarvetta antaa neuvontaa lainsäädännön vaatimuksista tai tehdä alkutuotantopaikalla tarkastuskäynti. Joillakin tuotantosuunnilla elintarviketurvallisuuteen vaikuttavat vaarat ovat niin pieniä tai vaaroihin kohdistuu muuta valvontaa, että niihin ei ole tarpeen kohdistaa säännöllistä suunnitelmallista elintarvikevalvontaa.

Toimintatyyppinä avomaan puutarhaviljely on kolmella alkutuotantopaikalla ja kasvihuone puutarhaviljely yhdellä alkutuotantopaikalla. Ruokaviraston ohjeen mukaan sellaisenaan syötävien kasvisten tuotanto, johon liittyy erityisiä vaaroja (esim. avomaaviljely ja päältä kastelu) on tarkastettava joka kolmas vuosi. Muutoin sellaisenaan syötävien kasvisten tuotanto (esim. kasvihuoneviljely) on tarkastettava joka viides vuosi. Helpotukset pienimuotoiselle alkutuotantopaikalle ovat seuraavat; jos sellaisenaan syötävien avomaalla viljeltyjen lehtivihannesten myynti suoraan kuluttajille ja/tai paikalliseen vähittäismyyntiin, on alle 50000 kg/vuosi, on tällaisen alkutuottajan tarkastustiheys joka viides vuosi ja jos näiden sellaisenaan syötävien lehtikasvisten viljely tapahtuisi kasvihuoneessa samoilla alle 50000 kg/vuodessa raja-arvoin, olisi tarkastustiheys ohjeen mukaan tarvittaessa, eli alkutuotantopaikka ei kuuluisi suunnitelmalliseen valvontaan. Vantaalla toimivat muuta alkutuotantoa harjoittavat paikat osoittautuivat kesän 2018 selvityksessä varsin pieniksi toimijoiksi, eivätkä nykyisen käsityksen mukaan ylitä suunnitelmallisen valvonnan raja-arvoja.

Vantaalla toimii mansikoiden alkutuotanto- ja suoramyyntipaikka. Mansikan alkutuotantopaikkaa on valvottu vuosittain Ruokaviraston kasvinsuojeluainejäämien valvonnan (näytteenotto) yhteydessä. Ruokaviraston ohjeen mukaan sellaisenaan syötävien marjojen alkutuotantopaikkoja valvotaan joka kolmas vuosi.

VATI-järjestelmään siirryttäessä vuoden 2019 alussa alkutuotantopaikkojen määrä muuttui, kun tieto alkutuotantopaikasta kulki viranomaiselta toiselle, eikä toimijan silloin tarvinnut tehdä erillistä ilmoitusta alkutuotantopaikasta. Tietoisuus alkutuotantopaikkojen määrästä kasvoi hieman.

Taulukko 7. Valvonta alkutuotantopaikoissa

Toimintatyyppi Riskiluokka (RL)	Toimintatyyppien /kohdetoimintojen lukumäärä	Tarkastuksia / vuosi / kohde (tarkastuksen kesto h)		Tarkastuksia yhteensä vuonna 2021
		Ruokavirasto	YTE	
Hunajantuotanto	9	*	*	
Lihantuotanto	1	*	*	
Munantuotanto	3	*	*	
Peltoviljely	56	*	*	
Puutarhaviljely, avomaa	3	0,35	*0,35	1
Puutarhaviljely, kasvihuone	1	0,20	*	
Yhteensä	73			1

*Tarkastus tarvittaessa tai *0,35 tark./vuosi (mansikkatila)

10.8 Vientivalvonta

Elintarvikkeiden vientiä EU-alueen ulkopuolisiin ns. kolmansiin maihin on valvottava lähtömaassa vastaanottajamaan vaatimalla tavalla. EU-alueelle liha-, kala-, maito- ja munatuotteet saa viedä vapaasti Ruokaviraston antaman laitos- tai varastonumeron perusteella. Samoin yhdistelmäelintarvikkeet ja ei-eläinperäiset elintarvikkeet kuuluvat EU:n alueella vapaan liikkuvuuden piiriin.

Vantaalla valmistetuista elintarvikkeista tai Vantaalla sijaitsevista varastoista lähtevistä elintarvikkeista tehdään vientitodistus, jos elintarvike-erä toimitetaan EU:n ulkopuolelle eli nk. kolmanteen maahan. Virkaeläinlääkäri valvoo, että elintarvike-erä täyttää vastaanottajamaan vaatimukset ja antaa todistuksen vientiä varten.

Elintarvikevienti on tärkeää useille Vantaalla sijaitseville yrityksille. Elintarvikkeiden vientivolyymi on huippuvuosista vähentynyt, mutta vientierille asetetut vaatimukset ovat lisääntyneet. Syksyllä 2014 Venäjä asetti EU:sta peräisin olevat elintarvikkeet aluksi vuoden mittaiseen vientikieltoon, mitä on sittemmin jatkettu. Tämä on vähentänyt elintarvikevientiä merkittävästi. Viranomaisvalvonta tai viranomaisen resurssien puute ei saa olla esteenä viennin toteutumisella. Viranomaistoiminnan on oltava kaikissa olosuhteissa riittävää, joustavasti toteutettua ja myös viennin elpymiseen on varauduttava.

10.9 Ensisaapumisvalvonta kunnan sisämarkkinavalvonnaksi (eläinperäisten elintarvikkeiden maahantuonti sisämarkkinoilta)

Elintarvikelain (23/2006) tammikuun alussa 2020 voimaan tulleen muutoksen (1397/2019) myötä ensisaapumistoiminnan eli nykyisen sisämarkkinatuonnin valvonta siirtyi Ruokaviraston valvonnasta kuntien valvottavaksi. Ruokavirasto lähetti 18.9.2020 sähköpostilla Vantaan elintarvikevalvontaan siirtyvien ensisaapumistoimijoiden tiedot 49 toimijasta ja heidän ensisaapumistoiminnastaan ja Ruokavirastolle tekemät viimeisimmät ilmoitukset. Toimijoiden valvontahistoriaa ei toimitettu.

Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin valvonta tullaan jatkossa toteuttamaan osana yleistä elintarvikevalvontaa OIVA-tarkastusten yhteydessä. Suurin osa Ruokavirastolta siirtyneistä elintarvikealan toimijoista oli jo osana yleistä Oiva-elintarvikevalvontaa. Selvitystyö muutamien

aiemmin yleiseen Oiva-elintarvikevalvontaan kuulumattomien osalta on jo aloitettu, ja sitä on tarkoitus jatkaa vuonna 2021. Selvittelyn kohteena on myös muutamien ulkomailta käsin toimivien yritysten mahdollisen valvonnan järjestäminen Vantaalla osana Oiva-elintarvikevalvontaa.

Taulukossa 6. sisämarkkinatuontitoimintatyyppi sisältyy elintarvikkeiden maahantuontikohdassa esitettyihin tietoihin. Pääosin sisämarkkinatuontia harjoitetaan laitoksissa, varastoissa, erikoistuneissa myymälöissä sekä maahantuojien toimesta.

Sisämarkkinamaahantuonti on yksi elintarvikevalvonnan painopistealue vuonna 2021.

10.10 Takaisinvedot ja RASFF-ilmoitukset

Ruokavirasto lähettää kiireelliset, terveydelle vaarallisten ja määrysten vastaisten elintarvikkeiden takaisinvetoilmoitukset kuntiin. Tuotevirhe on voitu havaita joko Suomessa tai muualla Euroopassa, jolloin ilmoitus tulee RASFF-järjestelmän (Rapid Alert System for Food and Feed) kautta.

Jos tuotteen ilmoitetaan olleen valmistettu, varastoitu, myynnissä tai tarjolla Vantaalla, ollaan yhteydessä asianomaiseen elintarviketoimijaan ja seurataan, kuinka ilmoitusta koskevien elintarvikkeiden takaisin veto ja hävittäminen tulee suoritetuksi. Joissakin tapauksissa viranomaisen tekee elintarvike-erästä hylkäys- ja hävittämispäätöksen.

10.11 Pakkausmerkinnät

Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät on tehty kuluttajan avuksi, eivätkä ne saa johtaa kuluttajaa harhaan elintarvikkeen tai sen ominaisuuksien tai siihen muutoin liittyvien seikkojen suhteen.

Kuluttajavalituksista ja takaisinvedoista merkittävä osa liittyy pakkausmerkintöihin.

Euroopan parlamentti ja neuvosto on antanut asetuksen 1169/2011/EY elintarviketietojen antamisesta kuluttajalle (ns. elintarviketietoasetus). Elintarviketietoasetus säättää useita tarkennuksia pakkausmerkintöihin, joista oleellisemmat liittyvät pakkausmerkintöjen luettavuuteen, pakollisiin lisätietoihin, elintarvikkeen nimeen, ainesosaluetteloon, allergioita ja intoleransseja aiheuttaviin aineisiin ja vähimmäissäilyvyysaikaan. Elintarviketietoasetuksen myötä ravintoarvomerkinnät tulivat pakollisiksi pakattuihin elintarvikkeisiin 13.12.2016. Vantaalla pakkausmerkintöjen on oltava sekä suomen- että ruotsin kielellä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetusta, jolla säädetään elintarviketietojen antamisesta pakkaamattomista elintarvikkeista, on alettu soveltaa 1.4.2015. Tämä koskee sekä vähittäismyyntipaikkoja että tarjoilupaiikkoja. Pakkaamattomista elintarvikkeista on vähittäismyyntipaikassa annettava seuraavat tiedot: elintarvikkeen nimi, elintarvikkeen ainesosat, allergiaa ja yliherkkyyttä aiheuttavat aineet, alkuperämaa sekä tarvittavat käyttö- ja säilytysohjeet. Suolan ja rasvan määrät sekä tarvittaessa ilmoitus voimakassuolaisuudesta kirjallisesti tietyistä elintarvikkeista.

Elintarvikkeen alkuperämaa tulee ilmoittaa, jos sen ilmoittamatta jättäminen voi johtaa kuluttajaa harhaan tai sen ilmoittaminen on säädetty pakolliseksi. Jos elintarvikkeen alkuperämaa ilmoitetaan ja se on eri kuin pääainekseen alkuperämaa, on pääainekseen alkuperämaa ilmoitettava tai kerrottava, että se ei ole peräisin elintarvikkeen alkuperämaasta. Komission täytäntöönpanoasetus EU N:o 2018/775 säättää elintarvikkeen pääainekseen alkuperämaan ilmoittamisesta. Asetus on voimassa ja sitä on sovellettava 1.4.2020 alkaen.

Suomessa valmistetun elintarvikkeen ainesosana olevan lihan sekä maidon ja maitotuotteiden ja tiettyjen vastaavien valmisteiden ainesosana käytetyn maidon alkuperämaan ilmoittamisesta säädetään Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 218/2017. Asetus on voimassa 31.12.2021 saakka. Asetuksen voimassa oloaika on jatkettu Maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla 685/2019, 83/2020 ja 361/2020.

Tarjoilupaiikoissa on aterian ainesosana käytettävien tuoreen, jäädytetyn tai jäädetytyn lihan alkuperämaa pitänyt ilmoittaa kuluttajalle kirjallisesti 1.5.2019 alkaen. Asiasta säädetään Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 154/2019, joka astui voimaan 1.5.2019 ja on voimassa 30.4.2021 asti. Lisäksi tarjoilupaiikoissa on ilmoitettava kuluttajalle elintarvikkeen nimi kirjallisesti sekä allergioita ja intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet, jotka tietyin edellytyksin voidaan ilmoittaa myös

suullisesti. Lihalajit, joita asetus koskee ovat naudanliha, sianliha, lampaan- ja vuohenliha sekä siipikarjanliha. Alkuperämaan ilmoittaminen koskee myös näistä lihoista tehtyä jauhelihaa.

Vuonna 2021 valvonnassa jatketaan pakkausmerkintöjen valvontaa.

10.12 Kontaktimateriaalit

Kontaktimateriaaleilla tarkoitetaan materiaaleja ja tarvikkeita, jotka ovat joko suoraan tai välillisesti kosketuksessa elintarvikkeen kanssa. Kontaktimateriaaleja ovat esimerkiksi elintarvikkeiden pakkausmateriaalit, keittiövälineet, elintarviketeollisuuden laitteet ja kertakäyttökäsineet. Materiaaleista ja tarvikkeista ei saa siirtyä elintarvikkeeseen ainesosia, jotka voivat vaarantaa terveyttä tai aiheuttaa elintarvikkeeseen muutoksia tai ominaisuuksien heikentymistä.

Kontaktimateriaaleja valmistavien, maahantuovien ja markkinoille saattavien toimijoiden pitää ilmoittaa toiminnastaan sijaintikuntansa elintarvikevalvontaviranomaiselle. Kontaktimateriaalien säädöstenmukaisuutta valvotaan muun elintarvikevalvonnan yhteydessä elintarvikkeita valmistavissa laitoksissa ja myös muissa elintarvikkeiden valmistus- ja myyntipaikoissa. Vantaalla on lisäksi toimijoita, joilla ei ole muita elintarvikkeisiin liittyviä toimintoja kuin kontaktimateriaalit. Nämä toimijat on saapuneiden ilmoitusten mukaisesti lisätty valvontakohderekisteriin, VATI:in. Kontaktimateriaalialan valvontakohteiden valmistajat, maahantuojat ja tukkumyyjät on luokiteltu VATI:ssa toimintansa perusteella uusiin toimintatyyppihin ja vanhat materiaaleihin perustuvat toimintatypit on poistettu. Elintarvikkeiden valmistus- ja myyntipaikoissa sekä kontaktimateriaalitoimijoiden kohteissa kontaktimateriaalitoimintatyyppien suunnitelmallinen valvonta jatkuu taulukon 8 riskiluokituksen mukaisesti vuonna 2021.

Taulukko 8. Suunnitelmallinen valvonta elintarvike- sekä pelkästään kontaktimateriaalitoimijoiden kohteissa

Toimintatyyppi, kohdetoiminta Riskiluokka (RL)	Kohdetoimintojen lukumäärä	Tarkastuksia / vuosi / kohde (tarkastuksen kesto h)	Tarkastettavat kohdetoiminnat yhteensä vuonna 2021 (lkm/vuosi)
		Ruokavirasto	YTE:n suunniteltu
Elintarvikekontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi RL 1-3	13	0,35-1 (1-4)	5
Elintarvikekontaktimateriaalien maahantuonti RL 1-3	13	0,5-1 (1-4)	7
Elintarvikekontaktimateriaalien valmistus tai jatkojalostus RL 2-3	2	0,5-1 (1-4)	1
Yhteensä	28		13

10.13 Ravintolisät

Ravintolisillä tarkoitetaan elintarvikkeita, joiden tarkoituksena on täydentää tavanomaista ruokavaliota ja joilla on yhden tai useamman ravintoaineen kanssa ravitsemuksellinen tai fysiologinen vaikutus. Koostumuksensa puolesta ne ovat kuitenkin elintarvikkeita, joita säätelee elintarvikelaki.

Ravintolisien valvonnassa keskitytään koostumuksen (ainesosien ja niiden määrän sallittavuus), merkintöjen (ravintolisäasetuksen mukaiset merkinnät) sekä ravintolisäilmoitusten valvontaan.

Ravintolisien vaatimustenmukaisuus voidaan todentaa pakkausmerkintä-, resepti- ja asiakirjatarkastuksin sekä tarvittaessa analyysi- tai omavalvontatodistuksin. Ravintolisien markkinoinnissa käytetyt terveystieteet kuuluvat myös valvonnan piiriin. Vantaalla on sekä ravintolisien maahantuontia, varastointia että valmistusta.

10.14 Näytteenotto

Ympäristöterveydenhuollon näytteenottosuunnitelmassa on huomioitu EU:n (mikrobikriteeriasetus 2073/2005) ja kansallisen lainsäädännön (MMM 3/EEO/2000 hygienialain mukaisten näytteiden ottaminen) vaatimukset sekä Eviran, nykyisen Ruokaviraston, ohjeistus (10502/1 Elintarvikkeiden mikrobiologinen näytteenotto ja analyysit, 10501/1 Elintarvikkeiden mikrobiologiset vaatimukset, komission asetuksen (EY) No 2073/2005 soveltaminen).

Näyte voi koostua useammasta osanäytteestä. Näytteenotto on joko satunnaisotantaan perustuvaa, valikoivaa (esim. korkeariskinen tuote, epätydyttävät tuotanto-olosuhteet) tai epäilyyn perustuvaa näytteenottoa (esim. ruokamyrkytyspäily tai -epidemia). Viranomaisnäytteenotossa täytetään itsejäljentävä näytteenottotodistus-lomake, josta yksi osa jää näytteenottoaikaan, toinen osa näytteenottajalle ja kolmas osa toimitetaan näytteen mukana laboratorioon. Näytteiden tutkimustulokset toimitetaan viranomaiselle ja toimijalle.

10.14.1 Projektit ja tasokartoitukset

Valvontaviranomainen tekee suunnitelmallista näytteenottoa liittyen seuranta- ja valvontatutkimuksiin, joilla arvioidaan omavalvontajärjestelmän toimivuutta, elintarvikehuoneiston hygieenistä tasoa, elintarvikkeiden laatua ym. Seurantatutkimuksissa kerätään tietoa analysoitavien mikrobien tai kemiallisten aineiden esiintyvyydestä tai elintarvikkeiden saastumisasteesta, mutta seurantaan ei liity valvontatoimenpiteitä. Valvontatutkimuksissa tulosten perusteella ryhdytään tarvittaviin valvontatoimenpiteisiin.

Pääosin elintarvikevalvonnassa toteutetaan valvontatutkimusprojekteja. Projektitulosten perusteella puututaan elintarvikehuoneistojen rakenteisiin tai toimijoiden toimintatapoihin. Jos näytetulos on heikko, toimijaa neuvotaan, jonka jälkeen otetaan uusintanäytteet toimijan kustannuksella.

Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen voi projekteissa olla tapauksesta riippuen toimijalle maksullista tai ilmaista. Näytteenoton yhteydessä voidaan suorittaa myös tiettyyn toimintaan kohdistuvaa valvontaa. Vuoden 2021 kohdennetun näytteenoton suunnitelma on esitetty taulukossa 9. Näytteenottoprojekteja on suunniteltu yhdessä MetropoliLabin, Helsingin, Hyvinkään ja Espoon kaupunkien sekä Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa ja yhteisistä projekteista laatii vetovastuussa oleva valvontayksikkö raportin.

Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan lisäksi Ruokaviraston tai muun ulkopuolisen tahon organisoimiin kartoituksiin suorittamalla pyydettyä näytteenottoa. Näistä alueellisista, valtakunnallisista tai kansainvälisistäkin seurantatutkimuksista saadaan usein tieto vasta toimintavuoden aikana.

Taulukko 9. Suunnitelmallinen näytteenotto projekteissa vuonna 2021

Projekti	Valvontakohde	Analyysit	Näytemäärä	Kustannukset	Ajankohta
Suola- ja ravintoarvoprojekti	Leipomot, lihavalmisteita sekä yhdistelmäelintarvikkeita valmistavat elintarvikehuoneistot	Kemialliset	20 – 30 kpl	Viranomainen	1-6/2021
Maahantuodun lihan laatu	Maahantuojat	Mikrobiologiset	20 – 50 kpl	Viranomainen	Vuosi 2021
Ravintoloiden ja myymälöiden vähittäismyyntiin valmistamat elintarvikkeet	Myymälät	Mikrobiologiset	15 - 20 kpl	Toimija	Vuosi 2021
Nitriitti lihavalmisteissa	Valmistavat elintarvikehuoneistot	Kemiallinen	5-10 kpl	Toimija	Vuosi 2021

Projektikohtaisesti laaditaan projekti- ja analyysisuunnitelmat sekä tarvittaessa ohjeet ja lomakkeet elintarvikenäytteenottoon ja olosuhde- tai prosessivalvontaan näytteenoton yhteydessä. Projektinäytteet tutkitaan laboratoriossa, jonka kanssa valvontayksiköllä on palvelusopimus.

Analyysit elintarvikevalvonnan näytteenottoprojekteissa 2021:

Suola- ja ravintoarvoprojekti:

- Suolapitoisuus
- Pakolliset ravintoarvomerkinnot (energia kJ ja kcal, rasva, josta tyydyttynyttä, hiilihydraatit, joista sokereita, proteiini)

Maahantuodun lihan laatu:

- Salmonella

Ravintoloiden ja myymälöiden vähittäismyyntiin valmistamat ainekset:

- Alustava aistinvarainen arviointi
- Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
- Hiivat ja homeet
- Enterobakteerit
- Listeria Monocytogenes
- Staphylococcus Aureus
- Bacillus Cereus

Nitriitti lihavalmisteissa:

- Nitriitti

10.14.2 Omavalvonnan toimivuuden arviointi

Viranomaisen suorittaa pistokoelunneista näytteenottoa toimijoiden omavalvonnan toimivuuden arvioimiseksi. Suuremmille laitoksille on laadittu laitoskohtaiset näytteenottosuunnitelmat, minkä lisäksi niissäkin otetaan tarvittaessa myös muita näytteitä. Vuonna 2021 laitoksista on suunniteltu otettavan viranomaisnäytteitä 20 kpl. Pienemmissä kohteissa näytteitä voidaan ottaa tarkastuksen yhteydessä, havaittaessa elintarvikkeissa tai niiden käsittelyssä puutteita tai jos toimijan omavalvontaan ei kuulu riittävästi tai lainkaan näytteenottoa. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen on tällöin toimijalle maksullista.

10.14.3 Näytteenotto ruokamyrkytyspäilyissä ja valituksissa

Ruokamyrkytyspäilyjen ja -epidemioiden sekä kuluttajavalitusten perusteella otetaan näytteitä, mutta niiden määrää on ennakoon mahdoton arvioida tarkasti. Vuosittain ruokamyrkytyspäilyjä ja valituksia on molempia elintarvikevalvonnan tietoon tullut 60–100. Tapaukset selvitetään viipymättä ja ruokamyrkytyspäily- ja epidemianäytteiden tutkimuksista sovitaan yhteistyössä laboratorion kanssa. Näytteeksi voidaan ottaa sekä valmiita elintarvikkeita, raaka-aineita tai puhtausnäytteitä pinnoilta. Valitus- ja ruokamyrkytystapauksissa tarkastus, näytteenotto ja näytteiden tutkiminen on toimijalle maksutonta.

Valitusten johdosta on yleensä vuosittain tutkittu 5-15 näytettä. Ruokamyrkytysnäytteissä vuosittainen vaihtelu on ollut hyvin suurta ja vaihdellut 5-50 tutkitun näytteen välillä. Ruokamyrkytyksissä tutkitaan tavallisesti useita näytteitä tapausta kohden, kun aiheuttajasta on harvoin varmuutta. Aina ilmoitus ruokamyrkytyspäilystä ei johda näytteenottoon. Näin on esimerkiksi silloin, jos sairastuneita on vain yksi, vaikka epäiltyä ruoka olisi nauttinut lukuisa joukko ihmisiä tai jos kyseessä on yhteen perheeseen rajoittunut epidemia ja tartunnan epäillään levinneen henkilöstä toiseen, eikä elintarvikkeiden välityksellä. Epidemiaselvityksistä on kerrottu tarkemmin valvontasuunnitelman yleisessä osassa kohdassa, jossa on erityistilanteisiin varautumisesta.

10.15 Valvontaprojektit

Näytteenottoa sisältävien projektien lisäksi voidaan toteuttaa pelkästään tarkastuksen sisältäviä projekteja. Projektitarkastukset voidaan suorittaa erillisinä tarkastuskäynteinä, jolloin tarkastuksista ei

veloiteta toimijaa tai ne voidaan yhdistää suunnitelmallisen valvonnan tarkastukseen, jotka ovat toimijalle maksullisia.

10.16 Valvonnan painopistealueet

Vuoden 2021 painopistealueita ovat:

- valtion ja kuntien käytössä olevan yhteisen toiminnanohjaus- ja tiedonkeruujärjestelmän (VATI) jatkuva kehittäminen ja siihen osallistuminen
- sähköisten työkalujen kehittäminen
- sisämarkkinatuonnin valvonta
- valtakunnallisiksi painopisteiksi valittujen Oiva-rivien tarkastaminen, rivit 2.2 ja 2.3 Kunnossapito, rivit 3.1 ja 3.2 Puhtaanapito, rivit 6.2 ja 6.4 Lämpötilavalvonta, rivi 13.3 Markkinointi, rivit 16.1 ja 16.9 Jäljitettävyyden ja rivi 16.6 Takaisinvedot

Lainsäädäntö

Elintarvikelaki (23/2006)

Yleinen elintarvikevalvonta-asetus (178/2002/EY)

Valvonta-asetus (882/2004/EY)

Elintarvikehygieniasetus (852/2004/EY)

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetus (853/2004/EY)

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus (854/2004/EY)

Valtioneuvoston asetus elintarvikevalvonnasta (420/2011)

MMM:n asetus elintarviketietojen antamisesta kuluttajille (834/2014)

MMM:n asetus (154/2019) elintarviketietojen antamisesta kuluttajille annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen muuttamisesta

MMM:n asetus elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta (1368/2011)

MMM:n asetus eräiden elintarvikkeiden alkuperämaan ilmoittamisesta (218/2017)

MMM:n asetus eräiden elintarvikkeiden alkuperämaan ilmoittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 8 §:n muuttamisesta (685/2019, 83/2020, 361/2020)

MMM:n asetus ilmoitettavien elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta (1367/2011)

MMM:n asetus laitosten elintarvikehygieniasta (795/2014)

MMM:n asetus hygienialain mukaisten näytteiden ottamisesta (3/EEO/2000)

MMM:n asetus raakamaidon tuotannon ja luovutuksen elintarvikehygieniasta (699/2013)

MMM:n asetus erityisruokavaliomista (121/2010)

Kas (EU) 2017/2158, toimenpiteistä elintarvikkeiden akryyliamidipitoisuuden vähentämiseksi ja vertailuarvojen vahvistamiseksi

KAs (EY) N:o 2073/2005 elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista

MMM:n asetus ravintolisistä (78/2010)

Euroopan Komission asetus vitamiinien ja kivennäisaineiden ja niiden muotojen luetteloista, joita voidaan lisätä elintarvikkeisiin, ravintolisät mukaan luettuina (1170/2009/EY)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveystäitteistä (1924/2006/EY)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus vitamiinien, kivennäisaineiden ja eräiden muiden aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin (1925/2006/EY)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista materiaaleista ja tarvikkeista (1935/2004/EY)

Komission asetus elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien ja tarvikkeiden hyvistä tuotantotavoista (2023/2006/EY)

Komission asetus elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista muovisista materiaaleista ja tarvikkeista (10/2011/EU)

Komission direktiivi elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvista muovisista tarvikkeista (72/2002/EY)

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2018/775 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1169/2011 26 artiklan 3 kohdan soveltamista koskevista säännöistä siltä osin kuin on kyse pääainesosan ja alkuperämaan tai lähtöpaikan ilmoittamista koskevista säännöistä

EPNAs elintarviketietojen antamisesta kuluttajille (1169/2011/EY)

Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä, VNa 1365/2011

STM:n asetus elintarvikehuoneistoissa työskenteleviltä vaadittavasta elintarvikehygieenisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta (1115/2001)

Valtioneuvoston asetus eräistä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista (1258/2011)

Valtioneuvoston asetus eräistä elintarvikevalvonnan maksuista (1040/2007)

Valtioneuvoston asetus elintarvikelain ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekeviä laboratorioista (152/2015)

11 ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA

11.1 Taustaa

Eläinlääkintähuoltolain 765/2009 10 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitetusta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoituksista suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma (Ruokavirasto laatii) ja alueellinen suunnitelma (aluehallintovirasto laatii), ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

11.2 Tehtävänjako kaupungineläinlääkärien välillä

1. kaupungineläinlääkäri, esimiestehtävät, kiireelliset eläintauti- ja eläinsuojelutehtävät tarvittaessa.
2. kaupungineläinlääkäri, elintarvike- ja terveysterveystoiminta, kotieläinten terveyden- ja sairaanhoito, sivutuote-, kiireelliset eläintauti- ja eläinsuojelutehtävät tarvittaessa.
3. kaupungineläinlääkäri, elintarvike- ja terveysterveystoiminta, kotieläinten terveyden- ja sairaanhoito, sivutuotevalvonta, vastaanotto toimintaan liittyvät esimiestehtävät, kiireelliset eläintauti- ja eläinsuojelutehtävät tarvittaessa.
4. kaupungineläinlääkäri, elintarvike- ja terveysterveystoiminta, sivutuote-, kiireelliset eläintauti- ja eläinsuojelutehtävät tarvittaessa.

Valvontaeläinlääkäri, eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonta, sivutuotevalvonta.

Henkilökunnan pätevyys varmistetaan virkavalinnan yhteydessä pyytämällä nähtäviksi tarpeelliset alkuperäiset tutkintotodistukset.

11.3 Täydennyskoulutussuunnitelma

Eläinlääkärien täydennyskoulutussuunnitelma on kuvattu ympäristöterveydenhuollon yhteisestä valvontasuunnitelmassa.

11.4 Tietojärjestelmäkuvaus

Vantaan kaupungin eläinlääkintähuollon viranomaistehtävät kirjataan Digian Tarkastaja-ohjelmaan, joka on kuvattu ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valvontasuunnitelmassa.

Kaupungin pieneläinvastaanotolla on käytössä sähköinen potilasohjelmisto Provet net.

Lisäksi eläinlääkintähuollossa käytetään valtakunnallisia rekistereitä, kuten Elvis. Eläinten ja eläinperäisten tuotteiden sisämarkkinakaupassa käytetään EU-komission ylläpitämää TRACES -järjestelmää.

11.5 Viestintä

Viestinnän vastuuhenkilöt sekä erityistilanneviestintä on kuvattu ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontasuunnitelman luvussa 6.

Merkittävistä eläintauteihin liittyvistä tapahtumista tiedottavat valtion viranomaiset.

11.6 Painopistealueet

Ruokaviraston laatimassa valtakunnallisessa eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin valvontaohjelmassa ei Vantaalle sopivia painopistealueita vuodelle 2021.

11.7 Eläinten terveydenhoito

11.7.1 Vantaan ympäristölautakunnan vahvistamat klinikkamaksut

Vantaan kaupungin klinikkamaksu on hyväksytty ympäristölautakunnassa 5.11.2020. Klinikkamaksun suuruus 1.1.2021 alkaen määräytyy seuraavasti:

15 min	12 €
30-45 min	18 €
60-75 min	24 €
90 min tai pidempi	36 €
päivystyspotilaat	18 €

11.7.2 Eläintenpitopaikat

Vantaalla on arviolta noin 25 000 pienikokoista seura ja harrastuseläintä (arvio yksi eläin joka kahdeksannella asukkaalla). Eläintenpitopaikkoja (talli, lampola tms.) on ympäristökeskuksen tiedossa 76 kappaletta. Maidontuotantotiloja enää ole. Lampoloita Vantaalla on kaksi.

11.7.3 Eläinlääkintäpalvelut virka-aikana

Vantaan kaupungin ympäristökeskus huolehtii alueellaan virka-aikana pieneläinten peruseläinlääkäripalveluista sekä kiireellisen eläinlääkäriavun antamisesta. Kiireettömät suurelänkäynnit sekä kiireellinen suurelainten eläinlääkäriapu hankitaan Porvoon kanssa tehtävällä yhteistyöllä.

Vantaan kaupungin palveluksessa olevista virkaeläinlääkäreistä kaksi osallistuu potilastyöhön. Vastaanotolla on arkisin virka-aikana vakituinen eläintenhoitaja.

Kaupungineläinlääkäriin vastaanotolla vuodessa potilaskäyntejä on noin 5500. Potilasmäärät vuosina 2014–2024 on esitetty taulukossa 10. Klinikkamaksun muuttuminen vaikuttaa potilasmäärien raportointiin vuodesta 2019 alkaen, lisäksi ennen vuotta 2018 käytössä on ollut eri potilasohjelmisto. Tästä johtuen ennen vuotta 2018 olevat potilasmäärät eivät ole verrannollisia nykyisen raportointikäytännön kanssa.

Vastaanotto on valmistunut vuonna 2001 ja se sijaitsee samassa rakennuksessa muun ympäristöterveydenhuollon kanssa. Vastaanotolla on kaksi erillistä tutkimushuonetta, toimenpidehuone esim. hammaskivenpoistoon, leikkaussali, laboratorio, röntgenkuvaukseen varatut tilat, välinehuolto, toimisto, pakastuhuone, siivousvälinevarasto sekä kaksi heräämishuonetta potilaille. Asiakkaille vastaanotolla on odotustila sekä WC ja henkilökunnalle sosiaalitilat pukuhuone, suihku, wc ja taukotilat. Taukotilassa on mahdollisuus yöpyä ja laittaa ruokaa. Lisäksi on varastotilaa lääkkeille ja tarvikkeille.

Taulukko 10. Potilasmäärä vuosina 2014–2024

vuosi	potilaita
2021-2024	5500
2020 (31.10.2020 mennessä)	5500 (4819)
2019	5701
2018	5327
2017*	4588
2016*	4633
2015*	4445

*potilasmäärän tilastointitapa muuttui 2018, luvut eivät verrannollisia

Arkiaamupäivinä klo 8.30–11.00 eläintenhoitaja huolehtii puhelimeen vastaamisesta, neuvoa asiakkaita sekä varaa aikoja. Toinen ajanvarauspuhelinaika on arkisin klo 17–18, tästä huolehtivat päivystysohittajat.

Aamupäivisin hoidetaan erittäin kiireelliset potilaat, jos kaupungineläinlääkäri on paikalla toimipisteessä. Jos kaupungineläinlääkäri ei muulta valvontatyöltään ehdi paikalle, potilas ohjataan yksityisille eläinlääkäriasemille.

Vastaanoton virka-aikaiset potilaat hoidetaan pääsääntöisesti ajanvarauksella klo 12–16. Kaupungineläinlääkärit huolehtivat perustason terveyden- ja sairaudenhoidosta (esim. rokotukset, terveystarkastukset, perussisätautipotilaat, kissojen ja koirien kastratiot, sterilisaatiot, kasvainten poistot). Iltapäivisin klo 12–16 kiireelliset potilaat hoidetaan mahdollisuuksien mukaan tai ne ohjataan yksityisille eläinlääkäriasemille.

Vastaanotolla käy siivooja joka arkiaamu. Eläintenhoitaja huolehtii eläinlääkintään käytettävien laitteiden ylläpidosta ja puhtaanapidosta.

11.7.4 Eläinlääkintäpalvelut päivystysaikana

Virka-ajan ulkopuolella Vantaa huolehtii pieneläinten kiireellisen eläinlääkärinavun tarjoamisesta. Muiden kuin pieneläinten kiireellisestä hoidosta on sopimus Porvoon kaupungin kanssa. Vastavuoroisesti Vantaan kaupunki hoitaa päivystysaikaiset Porvoon alueen (Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Pornainen, Porvoo ja Sipoo) pieneläimet.

Vantaan kaupungin pieneläinpäivystys on virallisesti arkisin klo 17–07 ja viikonloppuisin perjantaista klo 17 maanantaiaamuun klo 07. Viime vuodet arki-illan potilas-/päivystystyö on aloitettu jo klo 15–17. Päivystyksestä huolehtivat useimmiten ulkopuoliset sopimuseläinlääkärit, kahdella potilastyötä tekevällä kaupungineläinlääkärillä on kuitenkin päivystysvelvollisuus. Päivystysaikana eläintenhoitaja on paikalla arkisin klo 17–22, lauantaisin klo 12–19 ja sunnuntaisin sekä pyhinä klo 12–19.

Päivystyseläinlääkärien ringissä on noin 10 eläinlääkärää. Päivystävien eläinlääkärien ammatinharjoitusoikeus tarkastetaan Ruokaviraston eläinlääkärirekisteristä. Päivystysohittajien ringissä on vaihteleva määrä hoitajia, yleensä n. 7–10 kappaletta. Vuorot jaetaan etukäteen 4 kuukauden jaksoissa.

Päivystävällä eläinlääkärillä on käytössään auton lämmitystolppa. Autotallia ei ole, mutta eläinlääkäri toimii vain vastaanotolla hoitaen pieneläimiä, joten autossa ei tarvitse säilyttää lääkkeitä ja hoitotarvikkeita hyötyeläinten ja hevosten hoidon varalta.

11.7.5 Yksityinen eläinlääkintäpalvelujen tarjonta

Kaupungin oman vastaanoton lisäksi Vantaan alueella toimii toistakymmentä pieneläinlääkärää tai vastaanottoa. Kaksi eläinlääkäriasemaa päivystää ympärivuorokautisesti ja muut yksityiset ovat avoinna arkisin klo 8-20 välillä, osa asemista on avoinna lauantaisin. Yksityiset eläinlääkäriasemat tarjoavat osa varsin korkeatasoista palvelua, tarjoten lähes kaikki tarvittavat tutkimus- ja hoitomahdollisuudet. Vantaalaiset pieneläinten omistajat käyttävät paljon myös lähialueen, etenkin Helsingin ja Espoon yksityisten eläinlääkäriasemien palveluja. Yksityisten eläinlääkäriasemien aukioloajat vaihtelevat välillä 7.30–22.00. Osalla on käytössä osan päivää päivystys ilman ajanvarausta. Suuremmat yksityiset

eläinlääkäriasemat ovat avoinna osan aikaa päivässä myös viikonloppuisin ja pyhinä. Kaksi yksityistä pieneläinvastaanottoa on avoinna ympärivuorokauden kiireellisiä tapauksia ja oman ketjunsä jatkohoidettavia potilaita varten.

11.7.6 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Vantaan kaupungin eläinlääkäreillä ei ole terveydenhuoltosopimuksia vantaalaisten tuotantotilojen kanssa. Vantaan kaupungin alueella sijaitseva nautatila on solminut terveydenhuoltosopimuksen Helsingin yliopiston Saaren klinikan kanssa. Jatkossa asiakkaita ohjataan ottamaan yhteyttä Porvoon suurelänpraktikoihin, joilta tarvittaessa saa terveydenhuoltopalvelua.

11.8 Eläinten terveyden valvonta

11.8.1 Eläintautivalmius

Äkillisessä tautipurkauksessa AVI:n ohjauksessa tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtyy ensisijaisesti valvontaeläinlääkäri ja tarvittaessa sijaisena toimivat 2. tai 3. kaupungineläinlääkäri. Praktiikka hoidetaan poikkeusolosuhteissa normaaliin tapaan. Jos tarpeen, kiireettömät ajanvaraukset perutaan.

11.8.2 Eläintautitapaus

Jos epäillään tarttuvaa eläintautia, ryhtyy valvontaeläinlääkäri tarvittaessa yhdessä muiden kaupungineläinlääkäreiden kanssa lainsäädännön edellyttämiin kiireellisiin toimenpiteisiin (näytteenotto, rajoittavat määräykset). Epidemiologinen selvitys sekä toimenpiteet taudin saneeraamiseksi ovat kiireettömämpiä tehtäviä ja tarvittaessa näihin toimenpiteisiin osallistuvat kaikki eläinlääkärit. Pääasiassa toimenpiteistä vastaa valvontaeläinlääkäri 2. tai 3. kaupungineläinlääkäri avustaessa tarvittaessa.

Mahdolliset uusintatarkastukset ja uudet näytteenotot pyrkii valvontaeläinlääkäri hoitamaan loppuun 2. tai 3. kaupungineläinlääkäriin avustaessa tarpeen mukaan.

11.8.3 Eläinten ja ihmisten välillä tarttuvat taudit

Koska Vantaan kaupungin eläimistä merkittävä osa on pienikokoisia seura- ja harrastuseläimiä, aiheuttaa raivotautiepäily todennäköisimmin toimenpiteitä. Tavallisimmassa tapauksessa ihmistä puree ulkomailta tuotu koira. Puremasta ilmoittaa terveydenhuolto tai henkilö, jota on purettu. Jos eläimen omistajasta on riittävät tiedot, selvitetään eläimen kliininen kunto ja rokotushistoria mahdollisimman nopeasti. Jos epäillään kliinistä raivotautia, lopetetaan eläin ja lähetetään se Ruokavirastoon tutkittavaksi raivotaudin varalta.

Vantaan tuotantoeläintiloilla todettu tai epäilty Salmonella, EHEC tai pernarutto -löydös aiheuttaa myös toimenpiteiden aloittamisen. Lintuinfluenssaan liittyvä siipikarjan ulkonapitokielto on työllistänyt jonkin verran.

Eläintautilaista ja sen nojalla annetuista säädöksistä löytyy yksityiskohtaiset ohjeet eri eläintautitapauksissa aloitettaville toimenpiteille. Lisäksi eläintautitapauksessa ohjausta saadaan aluehallintovirastosta ja Ruokavirastosta.

11.8.4 Varosuunnitelmien laadinta ja ylläpito

Toimenpiteet on kuvattu Vantaan ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa. Ohjeiden päivitystä jatketaan vuonna 2021. AVI:n valmiussuunnitelma eläintautien torjumiseksi löytyy omana kansionaan Sharepointista ympäristöterveyden valvontakohdasta.

11.8.5 Valmiuskoulutus

Vantaan kaupungineläinlääkärit eivät toimi valmiuseläinlääkäreinä.

11.8.6 Ilmoitusmenettelyt eläinlääkintä- ja terveydenhuoltoon

Ilmoitusmenettelyt tehdään Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1010/2013 eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta mukaisesti.

Hoidetuista potilaista koostetaan myös kuukausi-ilmoitukset, jotka toimitetaan aluehallintovirastoon. Samassa lomakkeessa ilmoitetaan kuukausittain ilmoitettavat eläintaudit.

11.8.7 Terveysvalvontaohjelmat, kirjanpito

Maedi-visna valvontaa on suoritettu yhdessä lampolassa. Maedi-visna –valvontaa jatketaan entiseen tapaan näytteenotoin kolmen vuoden välein.

Vantaan nautailoilta pyydetään tarvittaessa selvityksiä kotiteurastettujen nautojen BSE-näytteenotosta. Kotiteurastuksia koskevia ilmoituksia ei ole tullut, tarvittaessa ne arkistoidaan.

Terveysvalvontaohjelmia koskevat tiedot arkistoidaan mappeihin. Tiloilla tehdyt käynnit ja näytteenotot merkitään Tarkastaja-ohjelmaan.

Jos terveystarkastusohjelmia ei noudateta, otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan ja tarvittaessa lisäohjeita pyydetään aluehallintovirastolta.

11.8.8 Eläintautikartoitukset

Eläintautikartoituksiin liittyviä näytteenottopyyntöjä muilta viranomaisilta tulee satunnaisesti. Näytteet ottaa ensisijaisesti valvontaeläinlääkäri, tarvittaessa 2. tai 3. kaupungineläinlääkäri avustavat.

11.8.9 Vesiviljely

Vantaalla ei ole tiedossa toimivia vesiviljelylaitoksia.

11.8.10 Kyyhkyslakat

Vantaalla sijaitsee ainakin yksi kyyhkyslakka. Harrastelintujen pitopaikat on hyvä olla tiedossa mahdollisten tautitapausten selvittämisen nopeuttamiseksi.

11.8.11 Muu tautivalvonta ja näytteenotto

Ruokaviraston pyynnöstä tehtävästä näytteenotosta vastaa pääasiassa valvontaeläinlääkäri, tarvittaessa 2. tai 3. kaupungineläinlääkäri avustavat. Tulokset välitetään oikealle taholle ja alkuperäiset tulokset arkistoidaan mappiin Eläntaudit ja Eläintautitulokset valvontaeläinlääkärin huoneeseen 3.69. Näytteenotot merkitään Tarkastaja-ohjelmaan.

Vantaalaisilta tuotantoeläintiloilta lähtee eläimiä satunnaisesti erilaisiin eläinnäyttelyihin sekä esimerkiksi keinosiemennysasemalle. Tapauksiin liittyy ylimääräisiä eläintautinäytteitä.

Näytteenotossa toimitaan näytteenottopyynnön mukana tulleen ohjeistuksen mukaan.

Vantaalla toimii muutamia mehiläistarhaajia. Esikotelomädän leviämisen ehkäisemiseen liittyviin toimenpiteisiin on ryhdytty ja toimenpiteitä jatketaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

11.8.12 Keinollinen lisääntyminen

Vantaalla ei ole valvonnan piiriin kuuluvia nautojen, sikojen tai hevosten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä kohteita.

11.8.13 Sivutuotevalvonta

Valvontaeläinlääkäri valvoo Vantaan alueella toimivia sivutuotelaitoksia ja tekee niihin valtakunnallisen valvontasuunnitelman mukaiset tarkastuskäynnit sekä rekisteröi tai hyväksyy ne uudet toimijat, jotka kuuluvat kunnan tehtäviin. Lisäksi valvontaeläinlääkäri myöntää tutkimuskäyttöön tulevien sivutuotteiden luvat. Ruokavirasto toimii sivutuotevalvonnan valtakunnallisena ohjaajana sekä suorittaa osaltaan valvontaa. Aluehallintovirasto ohjaa lain toimeenpano alueellisesti.

Elintarvikevalvonnan kohteissa sivutuotevalvonnasta vastaa elintarvikesäädöksiä valvova viranhaltija.

Sivutuotteiden hävitystapoja seurataan valvontakohteissa tehtävien muiden käyntien yhteydessä.

Jos lainsäädännön vastaisia menettelyitä tavataan, toimitaan uuden sivutuotelainsäädännön sisältävien hallinnollisten pakkokeinojen mukaisesti.

11.8.14 Tuonti- ja vientivalvonta

Eläinten vientivalvontaa ja näihin liittyviä todistuksia myöntää pääasiassa valvontaeläinlääkäri ja sijaisena tarvittaessa toimivat 2. ja 3. kaupungineläinlääkäri. Hevosten vientitarkastukset tehdään talleilla ja todistukset kirjoitetaan sähköisessä Traces – järjestelmässä. Pieneläinten vientitarkastukset tehdään pääsääntöisesti vastaanotolla, mutta kohdemaan vaatiessa kuljetuslaatikon sinetöintiä

viranomaisen toimesta, tehdään tarkastus lentokentällä. Helsinki-Vantaan lentokentältä lähtee runsaasti eläimiä sekä toisiin jäsenvaltioihin että kolmansiin maihin ja vientierien aikatauluista ja kohdemaan vaatimuksista johtuen tehdään tarvittaessa tarkastuksia myös muista kunnista lähtöisin oleville lemmikeille.

Eläinperäisten tuotteiden (ei elintarvikkeiden) tuontia ja vientiä valvotaan tarvittaessa. Vantaalla toimivien turkisanhaka-alan toimijoiden vientitodistukset työllistävät edelleen ympäristökeskuksen väkeä. Vientitodistukset myöntää pääasiassa valvontaeläinlääkäri, muut kaupungineläinlääkärit avustavat tarpeen mukaan. Valvontaeläinlääkäri hoitaa myös vientitodistuksiin liittyvien varastojen säännöllisen valvonnan.

Tuontivalvontaa ja siihen liittyvää näytteenottoa tapahtuu satunnaisesti. Pääasiassa näitä tehtäviä hoitaa valvontaeläinlääkäri.

Kolmasmaatuontiin liittyvät yhteydenotot tulevat yleensä Helsinki-Vantaan lentokentän tullista. Tullille annetaan pääasiallisesti puhelinneuvontaa. Tulli tekee päätöksen asiaan liittyen, virka-apuna Tullille tarjotaan tarvittaessa eläinten lopetuksia lentokentän tiloissa.

Laittomasti maahantuoduille eläimille tehdään tarkastuksia. EU-alueelta laittomasti maahantuotujen eläinten osalta toimivaltainen viranomainen on Aluehallintovirasto ja kolmansista maista laittomasti maahantuotujen eläinten osalta Evira. Valvontaeläinlääkäri tai tarvittaessa sijaisena toimiva 2. tai 3. kaupungineläinlääkäri tekee virka-apuna eläinten ja niiden asiakirjojen tarkastuksen.

Laittomaan maahantuontiin liittyvät tehtävät ovat viime vuosina lisääntyneet. EU-alueelta tuotujen eläinten tapauksia on vuosittain 10–15 tapausta ja kolmansista maista tuotuja yhdestä viiteen tapausta.

11.9 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Vuosittain tehdään noin 220–270 eläinsuojelukäyntiä/-tarkastusta ja tämän lisäksi 15 - 30 päätöstä, jotka eivät ole edellyttäneet tarkastusta. Päätöksiä ilman tarkastusta tehdään Löytöeläintalolle tuoduista huonokuntoisista eläimistä, jotka täytyy lopettaa eläinsuojelullisista syistä. Lisäksi päätöksiä ilman tarkastusta tehdään hylätyistä ja villiintyneistä eläimistä. Eläinsuojelulain mukaiset tarkastuskäynnit ja päätökset on esitetty taulukossa 11.

Taulukko 11. Eläinsuojelutarkastukset, -käynnit ja -päätökset 2016–2021

vuosi	tarkastus tai käynti / päätös lkm
2021 (ennuste)	250 / 25
2020 (31.10.2020 mennessä)	175 / 18
2019	246 / 24
2018	266 / 28
2017	239 / 26
2016	219 / 18

Pääasiallisesti eläinsuojelutarkastuksia tehdään valitusten perusteella. Selkeästi suurin osa valituksista kohdistaa koirien ja kissojen pitoon. Hevosista valitetaan harvemmin.

Eläinsuojeluvalvonnasta vastaa valvontaeläinlääkäri. Valvontaeläinlääkäri tekee kaikki ilmoituksen varaisten toimijoiden (eläinkaupat, laajamittainen seura- ja harrastuseläintenpito) tarkastukset ja epäilyyn perustuvat tarkastukset. Valvontaeläinlääkäriin poissa ollessa kiireellisiä eläinsuojelutarkastuksia tekevät ensisijaisesti 2. ja 3. kaupungineläinlääkäri. Valvontaeläinlääkäri ei osallistu potilastyöhön, joten jääviysongelmia tarkastuksilla ei synny.

11.9.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Pääasiassa valitukseen perustuvat eläinsuojelutarkastukset tehdään ennalta ilmoittamatta. Jos eläimen omistajaa on mahdotonta tavoittaa tai jos asian selvittelyyn tarvitaan nimenomaan omistajan läsnäoloa (pahoimpitelyepäily, riittävästä liikunnasta huolehtiminen), voidaan hänelle jättää kirjallinen yhteydenottopyyntö. Yksityishenkilön eläintenpitoon kohdistuvilla tarkastuksilla pyritään pitämään työturvallisuuden takaamiseksi kahta henkilöä. Yleensä eläinlääkäriin mukana on terveystarkastaja.

Jos säädöksiä on rikottu, kuullaan omistajaa tarkastushetkellä. Omistajan vastine kirjataan tarkastuspöytäkirjaan, jonka omistaja allekirjoittaa. Jos omistaja ei ole viivytyksettä tavattavissa ja päätös edellyttää kuulemista, suoritetaan omistajan kirjallinen kuuleminen. Kuulemisen jälkeen asia ratkaistaan ja päätös lähetetään asianosaisille tiedoksi.

Kiireellisiä toimia vaativissa tilanteissa ei kuuleminen ole tarpeen. Jos mahdollista, pyritään näissäkin tilanteissa tarjoamaan omistajalle kuulemismahdollisuus puhelimitse.

11.9.2 Ilmoituksenvaraisten ja laajamittaisen toiminnan tarkastus

Ilmoituksenvaraiset toimijat Vantaalla ovat pääasiassa eläinkauppoja, talleja ja kenneleitä. Toimijoille pyritään tekemään eläinsuojelulain mukainen tarkastus vuosittain ja näitä tarkastuksia tehdään sekä ennalta sovittuina, että ennalta ilmoittamatta.

Ilmoituksenvaraisten kohteiden määrät on listattu resurssitarveliitteessä.

Eläinkaupoille on oma tarkastuslomakkeensa. Lomakkeen avulla saadaan kaikille eläinkaupoille samat yksityiskohdat huomioiva tarkastus.

Tallitarkastuksella käytetään apuna Ruokaviraston hevosille tarkoitettua tarkastuslomaketta ja ilmoituksenvaraisen kenneltoiminnan tarkastuksilla käytetään tavanomaista eläinsuojelutarkastuslomaketta.

Jos tarkastuksella todetaan toimijan hoitavan asiat hyvin, voidaan tarkastustiheyttä harventaa vuosittain tehtävästä tarkastuksesta.

Jos tarkastuksen yhteydessä havaitaan lainsäädännön vastaisuuksia, kuullaan yrityksen edustajaa annettavasta määräyksestä ja määräajasta tarkastuksen yhteydessä. Määräysten noudattaminen valvotaan uusintatarkastuksella.

11.9.3 Epäkohtailmoitukset tukivalvontaan

Jos tuotantotiloihin kohdistuvilla tarkastuksilla havaitaan EU:n maataloustukiin vaikuttavia puutteita, ilmoitetaan havainnot aluehallintovirastoon viipymättä. Ilmoituksen mukana toimitetaan kopio tarkastuspöytäkirjasta.

11.9.4 Määräysten seuranta

Eläinsuojelulain nojalla annettujen määräysten noudattamista valvotaan uusintatarkastusten sekä asiakirjojen avulla. Esimerkiksi siivottavaksi määrätyt eläintenpitotilat tarkastetaan uudelleen määräajan kuluttua. Eläinlääkärikäyntejä koskeva määräys kontrolloidaan pyytämällä määräaikaan mennessä todistusta eläinlääkärikäynnistä postitse. Eläinten kovakouraisen kohtelun kieltävien määräysten jälkivalvonta on haasteellista, koska uusintatarkastuksella ei voida havaita merkkejä määräyksen noudattamisesta tai noudattamatta jättämisestä. Jos samasta tapauksesta saadaan uusia eläinsuojeluilmoituksia, välitetään tiedot poliisille. Edellä mainittu koskee myös liikuntatarpeen tyydyttämistä koskevia määräyksiä.

Jos määräystä ei ole noudatettu, voidaan määräys uusia tai siirtää asia Aluehallintovirastoon uhkasakon valmisteluun.

11.9.5 Yhteistyötahot

Eläinsuojeluasioissa yhteistyötä tehdään viikoittain Viikin Löytöeläintalon kanssa. Löytöeläintalolla järjestetään tilapäistä hoitoa kiireellisille eläinsuojelutapauksille.

Poliisin kanssa tehdään yhteistyötä esitutkintaan liittyen yhteisillä tarkastuksilla, sekä poliisin löytöeläintalolle tuomien eläinten jatkokäsittelyyn liittyen. Tarkastuspöytäkirjat, joissa todetaan eläinsuojelusäädöksiä rikotun, toimitetaan poliisille säännöllisin väliajoin. Erityisen törkeistä tapauksista laaditaan erilliset esitutkintapyynnöt. Todistajan ominaisuudessa eläinlääkärit osallistuvat poliisin kuulusteluihin esitutkintavaiheessa sekä syyttäjän kutsumana todistajana oikeudessa.

Etelä-Suomen Aluehallintovirastoon lähetetään tarkastuspöytäkirjojen kopiot. Lisäksi AVI:sta saadaan neuvontaa sekä apua pitkäaikaisten eläinsuojeluongelmien käsittelyssä.

11.10 Eläinten lääkinnän valvonta

Lääkitsemisen valvontaan liittyvät tehtävät Vantaalla nousevat ajankohtaisiksi lähinnä vierasainevalvontanäytepyyntöjen yhteydessä. Toinen hyvin harvinainen mahdollisuus on meijerissä tai teurastamossa havaittu lääkejäämä, joka johtaa tilan lääkekirjanpidon tarkastukseen.

Vantaalaiset tuotantotilat eivät ole solmineet terveydenhuoltopalvelusopimuksia kaupungineläinlääkäreiden kanssa. Tuotantotilojen lääkekirjanpidon tarkastukset kuuluvat aluehallintoviraston vastuulle, joka tarvittaessa määrää kunnan virkaeläinlääkärin tekemään lääkekirjanpidon tarkastuksen.

11.11 Laatu

Kaupungineläinlääkärin vastaanoton toiminnasta on tehty asiakastyytyväisyyskysely muutamien vuosien välein. Viimeisin asiakastyytyväisyyskysely on toteutettu marraskuussa 2012. Palvelua on pyritty kehittämään saadun palautteen perusteella. Seuraava asiakastyytyväisyyskysely on suunnitteilla vuonna 2021.

11.11.1 Valitusten käsittely

Toimialan johtosäännön mukaan eläinlääkintätöihin liittyvien valitusten käsittely on delegoitu 1. kaupungineläinlääkärille.

Eläinlääkintähuoltoon liittyviä valituksia tulee pääosin eläinsuojelutarkastusten suorittamisesta sekä saatuun kliiniseen eläinlääkäripalveluun liittyen. Valitukset ohjataan 1. kaupungineläinlääkärille, joka selvittää asian asianomaisten kannat ja vastaa valittajalle.

Jos kyseessä on potilaan hoitoon liittyvä valitus, eikä asiakas tyydy 1. kaupungineläinlääkärin päätökseen, ohjataan asiakasta ottamaan yhteyttä eläinlääkintävahinkojen arviolautakuntaan. Joissakin valitustapauksissa voidaan asiakasta neuvoa olemaan yhteydessä aluehallintovirastoon.

Kunta korvaa vahingonkorvauslain mukaisesti mahdolliset työntekijän virheestä tai laiminlyönnistä aiheutuneet vahingot.

11.12 Raportointi

Eläinlääkintähuollon käytön määrä raportoidaan vuosittain ympäristölautakunnalle määräysten mukaisesti.

Eläinten terveydenhoitoon liittyvien sairaskäyntien määrä tuotantoeläintiloilla saadaan tarvittaessa Porvoon kaupungilta. Vastaanottokäyntejä ei tällä hetkellä eritellä päivystystapauksiin ja virka-aikana käyneisiin potilaisiin, vaan raportoidaan potilaiden kokonaismäärä. Uusi potilasohjelmisto saattaa tuoda asiaan muutoksen. Porvoon alueelle raportoidaan kuukausittain alueelta päivystysaikana Vantaalle tulleiden potilaiden määrä.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyvien tarkastusten, käyntien ja päätösten määrät lasketaan Tarkastaja – ohjelmaan tehdyistä kirjauksista.

Eläinlääkintähuoltoon liittyvät tarkastuspöytäkirjat sekä muut asiakirjat toimitetaan määräaikaisten puitteissa muille viranomaisille. Yhteistyötahoja ovat mm. Ruokavirasto, aluehallintovirasto sekä poliisi.

11.13 Eläinlääkintähuollon resurssitarvekartoitus

Kunta / Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

Vantaan kaupunki

1. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

1.1. Tuotantotilojen määrä	Kpl		Kpl
1.1.1. Nautatilat		1.1.6.3. Kalkkunakasvattamot	0
1.1.1.1. Lypsykarjatilat	0	1.1.6.4. Siitoskasvattamot	0
1.1.1.2. Lihanautatilat	0	1.1.6.5. Muut siipikarjaysiköt	0
1.1.1.3. Emolehmätalat	1	1.1.7. Vesiviljelylaitokset	0
1.1.2. Sikatilat	0	1.1.7.1. Ruokakalalaitokset	0
1.1.2.1. Lihasikalat	0	1.1.7.2. Poikastuotantolaitokset	0
1.1.2.2. Emakkosikalat	0	1.1.7.3. Luonnonravintolammikot	0
1.1.3. Lammastilat	2	1.1.7.4. Muut laitokset	1
1.1.4. Vuohitilat	0	1.1.8. Turkistarhat	0
1.1.5. Hevostilat	42	1.1.9. Tarhatun riistan toimintayksiköt	0
1.1.6. Siipikarjatilat	1	1.1.10. Mehiläistarhat	51
1.1.6.1. Munintakanalat	0	1.1.11. Muut tuotantoeläinyksiköt	0
1.1.6.2. Broilerkasvattamot	0		
1.2. Terveystenhuoltosopimusten määrä	Kpl		Kpl
1.2.1. Naudat		1.2.2.2. Tilat, jolla on tervetystenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
1.2.1.1. Tilat, joilla on tervetystenhuoltosopimus	1	1.2.2.3. Tervetystenhuoltosopimuksen omaavien tilojen prosenttiosuus kaikista sikatiloista	0 %
1.2.1.2. Tilat, jolla on tervetystenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0	1.2.3. Siipikarja	
1.2.1.3. Tervetystenhuoltosopimuksen omaavien tilojen prosenttiosuus kaikista nautatiloista	100	1.2.3.1. Tilat, joilla on tervetystenhuoltosopimus	0
1.2.2. Siat		1.2.3.2. Tilat, jolla on tervetystenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
1.2.2.1. Tilat, joilla on tervetystenhuoltosopimus	0	1.2.3.3. Tervetystenhuoltosopimuksen omaavien tilojen prosenttiosuus kaikista siipikarjatilasta	0 %
1.3. Tuotantoeläinten määrä	Kpl		Kpl
1.3.1. Naudat	90	1.3.6. Siipikarja	0
1.3.2. Siat	0	1.3.7. Turkeläimet	0
1.3.3. Lampaat	123	1.3.8. Tarhattu riista	0
1.3.4. Vuohet	7	1.3.9. Porot	0
1.3.5. Hevoset	n. 400	1.3.10. Muut tuotantoeläimet	0
1.4. Väestömäärä	Kpl		
1.4.1. Lemmikkieläinten määrä (arvio 1/8 asukasta)	25 000		
1.5. Alueen pinta-ala km2			
238			

1.6. Yksityinen palvelutarjonta	Htv		Htv
1.6.1. Hyötyeläinpraktiikassa	arvio 3	1.6.2. Muussa praktiikassa	arv. 25

2. VALVONTA

2.1. Eläinten terveyden valvonta			
Resurssitarpeeseen huomioidaan myös kohdat 1.1./1.3./1.4./1.5.			
2.1.1. Terveysvalvontaohjelmiin kuuluvat tilat	Kpl		Kpl
2.1.1.1. Maedi-Visna	1	2.1.1.4. Kanojen salmonellavalvontaohjelma	0
2.1.1.2. Scrapie	0	2.1.1.5. Peuratarhojen terveystarkkailuohjelma	0
2.1.1.3. Broilereiden ja kalkkunoiden salmonellavalvontaohjelma	0	2.1.1.6. Vesiviljelyeläinten terveystarkkailukohteet	0
2.1.4. Sivutuotevalvonta	Kpl		Kpl
2.1.4.1. Haaskat	0	2.1.4.2. Sivutuotealan laitokset (ks. valvontaohjelma)	7
2.1.4.1.1. Haaskan pitäjäksi ilmoittautuneet toimijat	0	2.1.4.3. Hautausilmoitukset/v	0
2.1.4.1.2. Ilmoitetut haaskat/v	0		
2.2. Eläinten hyvinvoinnin valvonta			
Resurssitarpeeseen huomioidaan myös kohdat 1.1./1.3./1.4./1.5.			
2.2.1. Ilmoituksenvaraiset kohteet	Kpl		Kpl
2.2.1.1. Kennelit	6	2.2.1.5. Eläinkaupat	8
2.2.1.2. Hevostallit	17	2.2.1.6. Eläinlaitokset	1
2.2.1.3. Riistanhoidolliset tarhat	0	2.2.1.7. Muut	0
2.2.1.4. Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	0		

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

Eläinlääkärit	Htv		Htv
Eläinten terveyden valvonta	0,4	Eläinlääkintähuollon hallintotehtävät	0,2
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	0,8	Muut tehtävät	0,3
Tuotantoeläinten terveydenhuolto	0	Eläinlääkäriresurssit yhteensä	4,20
Muut eläinlääkäripalvelut	0,6		
Elintarvikevalvonta*	1,9		

Muut kuin eläinlääkärit	Htv		Htv
Eläinhoitajat/avustajat	1	Eläinlääkintähuollon hallintotehtävät	0
Välinehuolto, siivous ym.	0,3	Muut tehtävät	0
Sihteerit-/toimistopalvelut	1,5	Muut kuin eläinlääkäriresurssit yhteensä	1,40

1 htv = 220 htp

* Elintarvikevalvonta sisältää:

- maidontuotantotilojen tuotantohygieeniset tarkastukset
- teurastamoiden ja leikkaamojen valvonta ja lihantarkastus
- riistanlihan tarkastus
- munapakkaamojen valvonta
- muut elintarvikevalvontaan liittyvät tehtävät